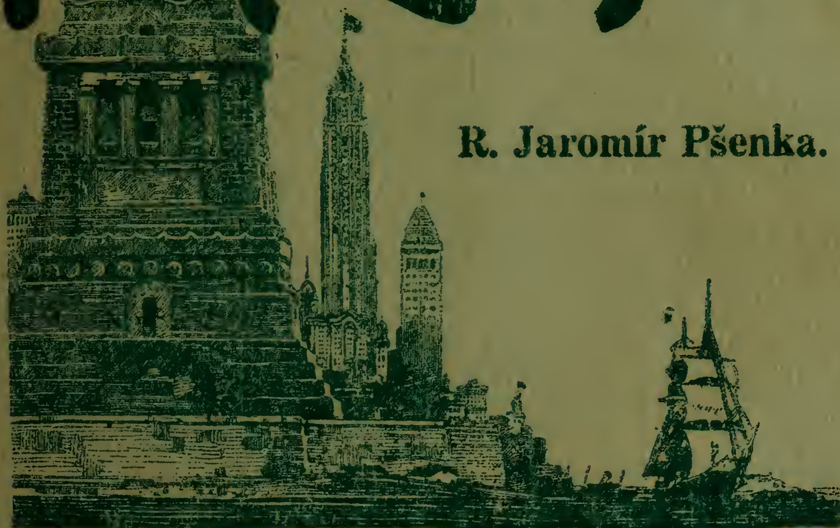

Moře nerozdvojilo

R. Jaromír Pšenka.

Nakladatelství Augusta Geringera, Chicago, Illinois.

Moře nerozdvojilo.

Dramatický obraz z účasti české Ameriky na boji za osvobození zemí českých a slovenských, ve čtyřech jednáních.

NAPSAL

R. Jaromír Pšenka.

VYDAL AUGUST GERINGER,
2520 So. Crawford Avenue,. Chicago, Ill
U. S. of America.

JEDNÁNÍ I. (1915.)

Dvorek nebo zahrádka při Nikodemově residenci. Zadní část domu s trochu vyvýšenou verandou v levo. Plot ohražující zahrádku od tiché ulice v pozadí. V pravo v popředí malá besídka a před touto lavička.

MIRVA (sedí uprostřed jeviště na zahradním prouteném sedadle nebo houpací židli. Obírá se ruční prací. Složí ruce do klína, zahledí se k domku, usměje se trpce a lehce pokrčí rameny. Skloní se znovu k své práci.)

VÍT (vystoupí s levé strany za zády Mirvy hned po vyhrnutí opony. Pozoruje Mirvu láskyplným zrakem. Pojednou se rozhodne, přistoupí rychle a po tichu od zadu k Mirvě, okamžik váhá, pak jí přikryje oči svýma rukama.)

MIRVA. **Já vím kdo to je!**

VÍT. (Nahne jí poněkud hlavu nazad a vtiskne jí na tvář polibek.)

MIRVA. (Vyskočí, obrátí se, spatřivši Víta jeví překvapení a hněv, přikročí k němu, dá mu políček). **Vy drzý hošíčku!**

VÍT. **Mirvo, slečno Mirvo, snad byste se na mne proto nehněvala! Já... já... Odpusťte mi to, slečno, ale já...já jsem si nemohl pomoci...mám vás tolik rád a snad...snad je to naposled co vás vidím! . . .**

MIRVA. **Kéž by to bylo pravda! Aspoň bych již jednou měla od vás pokoj. Jak si můžete dovoliti mne obtěžovati podobným způsobem. Kdybyste aspoň počkal, až vám oschne mléko na bradě.**

VÍT (uražen). Slečno, snesl jsem váš polibek, ale nesnesu vašeho výsměchu. Nevím, proč mne stále považujete za chlapečka. Ostatně uvidíte brzy, že jsem hotovým mužem — lepším nežli všichni ostatní kolem vás.

MIRVA (usmívá se útrpně). Já v zázraky nevěřím, mladý pane.

VÍT. Přišel jsem se rozloučiti. Zítra jedu do Srbska jako dobrovolník, bojovat, trpět, krvácet a třebas i umřít za slovanskou věc.

MIRVA. Vy hrdino! Vy perníkový ojáčku! Dejte si pozor! Což kdyby něco blízko vás bouchlo! Kam byste se schoval?

VÍT (uražen do hloubi duše ale zdržuje se prudšího projevu, zatne zuby i pěsti.) Slečno, kdyby mi to řekl kdokoliv mimo vás, kterou miluji — ano, i proti vaší vůli miluji — dokázal bych mu hned na místě, že tím hošíčkem, za kterého mne máte, nejsem. Ostatně dokážu vám, jak jste se ve mně mýlila. Jdu konati svoji povinnost k vlasti, a ať padnu nebo se vrátím živ, budete museti uznati, jak jste mi křivdila.

MIRVA (vlídněji.) Je to skutečně pravda, co pravíte?

VÍT (položí si ruku na srdce, vážně) Zítra odjíždím.

MIRVA Nečekala jsem tak pevného rozhodnutí. Odpusťte, ublížila-li jsem vám, Víte. Jste skutečně hotový muž. (Podává mu ruku).

VÍT (rychle jí políbí ruku.) Nyní odjedu mnohem spokojenější. Budu se bíti jako lev. Snad... snad se vrátím...a snad budu moci pak před vás předstoupiti jako muž. Dáte mi na cestu krůpěj naděje?

MIRVA. My dívky nemůžeme si pomoci, abychom neobdivovali statečné muže. (Ponechává mu

svoji ruku, kterou Vít ohnivě líbá). A vy jste skutečný hrdina. (Usmívá se nad skloněným Vítem útrpně, skoro opovržlivě.)

VÍT. Jest mi jako rytíři, kterému před bojem darovala jeho zbožňovaná péro s klobouku....... (Vzpřímí se.) Nyní jen, zdali mi dá strýc peníze na cestu. Odepře-li, musel bych se přes moře nějak protlouci.

MIRVA (v rychlém rozhodnutí.) Přimluvím se za vás.

VÍT. Skutečně? Vy jste anděl, slečno Mirvo. Jen jedno polibení na cestu, abych byl svrchovaně šťasten... Snad poslední políbení v mém životě. Dostanu je?

MIRVA. (Trochu koketně) Snad!

VÍT. (Přiskočí k ní, chce ji obejmouti.)

MIRVA. (Uklouzne mu.) I ne tak zprudka! (Uniká mu.) To je jenom váš úskok, abyste dostal hubičku.

VÍT. (Pokouší se ji chytiti.) Slečno, pamatujte, že vás snad již neuvidím a nebuďte krutou!

MATKA (Paní Nikodemová. Vyjede ze dveří domu na verandu na své kolečkové (invalidní) židli, kterou sama pohání pozvolným otáčením kol. Zarazí se a chvíli pozoruje Víta a Mirvu.) Víte! Ty ničemo! Přestaneš slečnu znepokojovat? Táhni po nějaké užitečné práci. Slečno Mirvo, nenechte se škádliti tím větroplachem.

VÍT. (Beze slova se vytratí.)

MIRVA. (Poněkud zaraženě přistoupí k staré paní a upravuje plaid, jímž má tato zabalené nohy.)

MATKA. Nevšímejte si toho budižkničemu! Je to sice můj vnuk ale mnoho dobrého o něm říci nemohu. Špatně se odměňuje za to, že jsme ho sem vzali z vlasti, když mu rodiče umřeli a zachránili jsme jej tak, že nemusel teď v té válce na vojnu.

Snad by nyní už nebyl na živu nebo by se někde plazil jako mrzák, ale na to takový splašenec nepomýšlí. Řeknu to Čeňkovi a ten mu to jednou pro vždy zapoví.

MIRVA (rychle). Nikoliv, paní Nikodemová, neříkejte ničeho. Postarám se sama, aby dal Vít podruhé pokoj.

MATKA. To víte, že Čeněk na vás nedá dopustiti. Je vám tak povděčen za to co jste učinila pro mne. Pookřála jsem od té doby, co vás mám kolem sebe.

MIRVA. (Za zády staré paní usmívá se hrdě, s pointou opovržlivosti.) Jak jste ke mně laskava, paní Nikodemová, jako matka. (Jakmile vlídně dopoví tato slova, vrátí se k svému hrdému výrazu tváře.)

MATKA (pohlížejíc před sebe, v zákulisí pravé strany, zvolá radostně.) Čeněk již přichází. Jak si vykračuje! Tak, nyní mi můžete skočit pro massérku, aby mne přišla uložit.

MIRVA (Odchází. Ve dvířkách plotu nebo před samou kulisou setká se s Nikodemem. Směje se na něho přívětivě.)

NIKODEM. Dobrý večer, slečno. Tak kam pak přede mnou utíkáte?

MIRVA. (Vesele.) Kdopak by neprchal před tak hrozným člověkem? (Odběhne.)

NIKODEM. Dobrý večer, maminko. Fuj, to jsem udřený. (Odkládá klobouk a kabát a usedá nedaleko matky na židličku nebo na schůdky pavláčky.) Ještě že má člověk kde se vzpamatovati. (Vyndavá z kapsy hrst dopisů. K matce.) Samá žebrota.

MATKA. (Upírá k němu zraky s láskou a obdivem.) Buď šťasten, že můžeš dávat a nezáviď těm, kteří mají kamenné srdce. Ti nikdy nepoznají pra-

vého štěstí. Pamatuj, že ani tobě nebylo vždycky hej.

NIKODEM (s laskavý humorem.) Tak, tak, tak, maminko, pěkné kázáníčko na uvítanou!

MATKA. I pánbůh chraň. Jsem ráda, že tě po celém dnu zase vidím, zlatý hochu. To mi ani nenapadne. Ale myslím si, že bys již mohl těch starostí o fabriku zanechat, abych tě měla více kolem sebe, než si na mne ta zubatá kývne . . . . Hleď, jak by to bylo krásné nyní, když tu máme Mirvu, abys i ty byl doma! Mirva je zlatá dívka. Pomýšlení mi udělá. Mým snem je vidět Mirvu tvojí ženuškou. Pak bych spokojeně zavřela oči, vědouc, že je tvoje blaho v dobrých rukou.

NIK. (Směje se srdečně.) Ale maminko, vy máte nápady! Jí je dvaadvacet a mně dvaapadesát. Mohl bych být jejím tatínkem. To by byl povedený párek!

MATKA. Jsou větší rozdíly mezi manžely a přece žijí spolu šťastně, když si rozumějí. Každý je tak starý jak vypadá a cítí se a ty jsi ještě chlapík.

NIKODEM. Pro vás, mamino. Já si nevezmu na svědomí, uvázat mladému děvčeti na krk takového mrzouta jako jsem já. (Chopí se opětně svých dopisů a prohlíží je.). Člověk, aby jen dával a dával.

MIRVA. (Přiběhne ulekána. Ale ani v té chvíli neztrácí svoji hrdost. Vběhne do zahrádky, přibouchne za sebou dvířka, zastaví se.) To je dotěravý muž!

NIK. Co se vám stalo, slečno? (Přispěchá k ní.)

MIRVA. Eh, nějaké chlapisko se za mnou plížilo, když jsem šla od masérky. Vypadal jako pobuda a chtěl se ke mně přiblížit.

MATKA. Bože, v tom Chicagu není člověk jist svým životem.

NIK. (Vyjde před plot, obhlédne okolí, vrátí se.) Není nikoho viděti. Nu, uklidněte se, slečno.

MIRVA. (Postaví se opětně k židličce pacientky a prokazuje jí pozornost.)

MATKA (chopí se její ruky, hladí ji.) Nedala bych vám ublížiti a Čeněk také ne.

NIK. (usedl opětně k svým dopisům) (Pokývne.)

MATKA. Máme vás oba tak rádi! Však jsme si nemysleli, když jsme dávali insert do časopisů, že hledáme ošetřovatelku k nemocné staré osobě, že najdeme skutečnou přítelkyni a společnici.

MIRVA. Jste tak laskavá, paní Nikodemová.

MATKA (radostně) Říkejte mi maminko. Čeněk proti tomu nebude namítati, že ne, hochu?

NIK. Naopak, maminko, budete-li mít z toho radost, že se vám na stará kolena děti ještě množí, budu i já spokojen. Zvláště když budete adoptovat slečnu Mirvu. Kdopak by nechtěl takovou sestřičku!

MATKA. Rozmnožení rodiny, Čeňku, děje se i jiným způsobem nežli adoptováním... (zarazí se, spatřivši Víta.)

VÍT. (Vstupuje nesměle do zahrádky a pomalu blíží se k verandě, na jejíž schodech sedí Nikodem.) Haló, strýčku!

NIK. Copak, že jsi dnes nebyl v úřadovně, Víte?

VÍT. Nepůjdu tam již, strýčku. Přicházím se rozloučiti a poprositi vás o něco.

NIK. Cože, rozloučiti? (Vstane) Copak ti zase vlezlo do hlavy?

VÍT. Přišel jsem vás prositi, strýčku, o sto dolarů na cestu do Srbska. Rozhodl jsem se bojovati pod srbským praporem pro svobodu a lepší budoucnost Slovanstva.

NIK. Co to žvaníš, kluku pytlem praštěná! Ty

půjdeš bojovat? Ty, ty? Přehnout tě přes koleno a vysázet ti za takové nápady. Jdi se projít, tu máš na cigáro, zakuř si a zítra ráno ať jsi v čas v pisárně! Rozumíš?

VÍT. Strýčku, moje rozhodnutí se nedá poraziti vaším odmítnutím. Pojedu vykonati svoji povinnost jako Čech, ať mi dáte svůj souhlas nebo ne. Jedná se jen o to, chcete-li mi na cestu vypomoci nebo mám-li se obrátiti jinam. Byl jsem již u zdejších Srbů, ale ti nemají fondů na to a pak se bojí, že by byli obviňováni z porušení neutrality. Ale jsou snad jiní lidé, kteří mi vypomohou. . .a když ne, nu, protluču se nějak.

NIK. A to všechno povídáš vážně?

VÍT. Ano, strýčku, docela vážně.

NIK. (Vybuchne znovu ve smích.) A co tam chceš dokázat? Ty tajtrdlíku! Co chceš Srbům vybojovat?

VÍT. (Poněkud v poze). Kdyby takto mluvil každý, neměly by právo a svoboda žádných bojovníků. Sám o sobě nezmůže nikdo nic. Já ale doufám, že se najdou i jiní, kteří pochopí svoji povinnost k národu. A kdybych sám byl a věděl, že je moje obět marná, nelitoval bych ani života za tak svatou věc.

NIK. (Vrtí hlavou.) Tak taky tě ta vosa štípla. Někteří tady provádějí akci a fechtují se péry za českou samostatnost a ty se chceš dokonce fechtovat flintou—jestli ti takovou věc svěří . . . . .

VÍT. Strýčku, je mi dvacet let pryč a ve vojně je dnes milliony vojáků mladších nežli já a ne tak schopných snášeti útrapy války a ne tak nadšených pro věc. . . . .ale nepřišel jsem debatovati. Přišel jsem vás poprositi, zdali byste mi pomohl s cestovným a zároveň vám a babičce poděkovati, že jste se mne jako sirotka ujali. Říkáte, že jsem jediným

vaším dědicem. Bezpochyby, že toho dědictví nikdy neužiju a vás předejdu—chápu, co podnikám a vím, co mne může potkati. Právě proto si myslím, že z toho, co jste chystal pro mne, mohl byste mi aspoň na tu cestu dáti. Když ne, pak mi na rozloučenou podejte ruku a odejdu. (Jde k strýcovi s napřaženou pravicí.)

MATKA. (Utírá si oči.) To je krev mého manžela! Ten ji zdědil po svém dědečkovi.

NIK. (Čím dále tím více užaslý). Tohle již přestává všechno! Zachránil jsem tě, že jsi nemusel na vojnu v Rakousku a ty teď do toho lezeš sám!

VÍT. Kdybych byl musel na vojnu v Rakousku, byl bych nešťasten, ale když mohu bojovati za svobodu a právo, proti utiskovatelům, když mohu býti nápomocen k osvobození českého národa ze staleté poroby, tu jdu ochotně, radostně.

NIK. Tak ty jsi taky z těch potřeštěnců, kteří se domnívají, že dostane český národ svobodu za to, když několik mladých bláznů se půjde dát zabiti za Rusy nebo za Angličany nebo když se tady budeme piklovat a hrát si za pecí na revolucionáře! .

VÍT. Strýčku, nechci vás rozčilovat. Věřím, že nic nikomu nespadne do klína, když má založené ruce a zvláště ne svoboda národu. Proto chci vykonati svůj díl povinnosti. Jiní zase mohou působiti podporováním těch, kteří zastupují český národ na diplomatickém kolbišti a já půjdu dát to co mám, svoje zdraví a život, bude-li zapotřebí. Chci tam, kde je pomoci nejvíce zapotřebí, do Srbska. (Vida, že strýc nepřijímá ruku, kterou mu podává, jde k babičce, chopí se její ruky a políbí ji.)

MATKA. (Klade svoji druhou ruku na jeho hlavu, pak si utírá oči.)

MIRVA. (Přistoupí k Nikodemovi). Nebuďte tak zlý. Pomozte mu.

NIK. Vy sama se za něho přimlouváte?

MIRVA. Ano. Myslím, že povolit je nejlépe.

NIK. Nerozumím vám. Hle, teď i maminka mu na tu bláznivou výpravu dává požehnání.

MATKA. Vít často chyboval. Ale tentokráte ukazuje, že je hoden památky svého dědečka. Tvůj otec, Čeňku, by byl také za svůj národ a za svoji vlast dal život.

VÍT. (Odchází, zastaviv se ještě jednou u strýce, skromně, ale sebevědomě) S bohem strýjčku — a snad na shledanou. (Vida, že mu strýc nepodává ruky, jde dále k vrátkům. Jde mimo Mirvu.) S bohem, slečno!

MIRVA. Pane Nikodeme, nenechte jej odejít takhle.

VÍT. (Obrátí se a vrhne k Mirvě vděčný pohled.)

NIK. Počkej tedy, ty jeden Garibaldi! Mám asi dvě stovky doma, tak ti je dám, když už si nechce dát tvá palice říci. (Odejde do domu.)

VÍT. (Přistoupí rychle k Mirvě. Stranou, by babička neslyšela) Jste anděl. Děkuji vám. Přijdu sem po soumraku zlíbat vám ruce a posílit se na cestu slíbeným polibkem.

MIRVA (stranou). Buďte zticha.

MATKA (k Vítovi). Ale dej na sebe pozor, hochu, nevystavuj se zbytečně nebezpečí!

NIK. (Vrací se s penězi.) Tak, hochu, zde máš floky na cestu. Pošlu ti později zase něco. Vím, že nic nepořídíš, ale ať se ti ty tvoje fanfáry vykouří z hlavy.

VÍT. (Chopí se strýcovy ruky, stiskne ji mocně a pohnutě, schová rychle peníze do kapsy a spěchá pryč. Ve vrátkách se poobrátí ale rychle přikryje si oči šátkem a zmizí.)

MATKA. Byl to kluk nezvedený ale je to syn

mé dcery, můj vnouček. Jen aby se mu tam nic nestalo. (Pláče).

NIK. I nemějte strach, maminko. Oni ho tam ani tak daleko nepustí, aby se mu mohlo něco stát.

BESSY (objeví se ve dveřích domu) Pan doktor je tu, pane Nikodem.

NIK. (k Mirvě). Půjdu s maminkou sám, slečno. Vy užijte ještě vzduchu, pokud je den. (Ujme se matčiny nemocniční židličky, odtlačí ji dovnitř domu.)

MIRVA (k Bessy). Jak jste mi to dnes uklidila, Bessy? Já jsem nemohla najít svoje knihy.

BESSY. Uklidila jsem jako vždycky a jako uklízím všade. Kdyby věděly, kam si svoje věci jeden den dají, tak by je tam druhý den našly.

MIRVA. Bessy, buďte zdvořilou, ano?

BESSY. A což nejsem?

MIRVA. Ne! Můžete jít.

BESSY. Já půjdu, až budu chtít nebo až mi někdo poručí, kdo na to má právo. Oni si komandýrujou svým lokinkám a poctivou holku nechaj na pokoji. To je ňákého roztahování, protože jsou slečnou společnicí. Pomalu jim už ten dům nestačí.

MIRVA (ostře, ale aniž by ztrácela kontrolu nad sebou). Kdybyste mi stála za to, abych se rozčilovala, tak bych vám zahrála, že byste na to dosmrti nezapomněla.

BESSY. No, no, no, slečinka musí být nejmíň princeznou, že se nechce rozčilovat! Já bych už tady dávno nebyla, kdyby bylo jenom jich. Ale myslím, si, čert to vzal, byla jsem tady před tou sojkou, budu tady i po ní.

MIRVA. (Hněvivě) Bessy, vy prostořeká! Já vám...... (Zarazí se, vidouc do zahrádky přicházející lidi.)

BESSY (se po Mirvě rozpustile ale ne sprostě ušklíbne a odchází do domu) **No, vida, a je po rozčilení! Ta je mazaná!**

VLADYKA, SPOJIL a VĚCHET vejdou do zahrádky.

VLADYKA (k Mirvě.) **Tady bydlí pan Nikodem, že ano!**

MIRVA. (Opanovavší se okamžitě, zdvořile a vlídně s dávkou důstojnosti) **Ano, pánové, zde jest domov pana Nikodema. Přejete-li si s ním mluviti, sečkejte laskavě chvíli. Doktor je u jeho paní matinky a tu je pan Nikodem vždy při konsultaci.**

VÝBOROVÉ (pohlédnou na sebe, překvapeni vybraností slov neznámé dívky.)

MIRVA. **Račte se na chvilku posaditi, pánové, oznámím panu Nikodemovi, že jest očekáván.** (Odejde do domu).

SPOJIL. **Panečku, to je řeč, jako nějaká dvorní dáma. Podívejme se, koho to tu ten pan Nikodem má! To je lehko být starým mládencem!**

VĚCHET. (Rozhlíží se opatrně kolem, zdali nejsou slyšeni.) **Jen žádné hloupé vtipy, Spojile, teď na to není času. Raději si řekněme, jak na něho. Nikodem není sice z nejhorších škrobů, dá vždycky na všechno, ale po špetkách. Ty, Vladyko, budeš vědět, jsi jeho starý kamarád.**

VLADYKA. **Hm! Nikodem jest jedním z těch, kteří nemají soudnosti, kde stačí dolar a kde je stovka málo. Ti naši chlupáči všechno kazí, na mou ti o pouti. Dávají tolik, že když obyčejný člověk nedá nic, je ještě veřejnost jeho dlužníkem.**

NIK. (Stane ve dveřích domu.) **Tak copak vás přivádí, pánové? A hlehle, Vladyka je tu taky. Už jsem tě hezky dávno neviděl.**

VLADYKA. **Ba že, na mou ti o pouti! Nikam nechodíš, ani teď, kdy se jedná o tak velké věci,**

tě není vidět, ačkoliv lidé tvého druhu by měli býti v první řadě.

NIK. Hehehe, však vy mne najdete, když něco potřebujete. Před vámi se člověk neschová. Tak co vás přivádí, Vladyko? Ty druhé dva pány neznám.

VLADYKA. Tady je pan Spojil a pan Věchet. Jsme sběrací výbor pro politickou akci ve prospěch starých vlastí a přicházíme si pro tvoji tisícovku.

NIK. Hahaha, proč ne hned deset tisíc nebo million? Nač se uskrovňovat, ne?

SPOJIL. Pane Nikodeme, přicházíme k vám o příspěvek na politickou akci za osamostatnění našich vlastí, jako k jednomu z nejzámožnějších krajanů a připomínáme vážnost této doby.

NIK. Ah tak, vy vybíráte pro tu akci, od které slibujete svobodu českému národu.

VLADYKA. Malou poznámku, Nikodeme. My neslibujeme národu svobodu. To není v naší moci. Ale slibujeme, že za tyto příspěvky bude učiněno vše co je v lidské moci, aby národ český nebyl bez zastoupení až se o jeho osudu bude rozhodovati v pádu vítězství spojenců.

NIKODEM. Nemám důvěry v tuto akci. Vláda rakouská se o tom všem dovídá a pronásleduje národ náš ve vlasti tím krutěji. Co je tam lidí spozavíraných a někteří to odpykají i životem.....Na to přece nebudu přispívat!

VLADYKA. Nikodeme, jsi na omylu. Vláda rakouská začala s odstraňováním nepohodlných lidí od prvního dne války a naše národní organisace začala rozpouštěti, nečekajíc na naši akci. Český sněm zrušila celé měsíce před válkou. A našim úkolem zde v Americe jest, prozraditi světu, co se tam děje. Celý svět musí zvěděti, že český národ byl

vehnán do této války proti své vůli. Spojenecké národy, Francie, Anglie, Rusko, musí věděti, že Čechové nejsou jejich nepřátelé ale přátelé že jejich srdce je na straně demokratických národů a nikoliv na straně Habsburgů a Hohenzollernů. Tak smýšlí celý náš národ a my to víme poněvadž jsme krví krve jeho. Musíme se učiniti hlasem toho našeho ubíjeného národa a volat do celého světa jeho city a snahy. A k tomu je zapotřebí peněz. To je nač sbíráme. Financovati tuto akci, která v pádu vítězství spojenců může dáti našemu národu svobodu o kterou před třemi sty lety byl oloupen, je to nejmenší, co může česká Amerika pro starou vlast učiniti. A je to její svatou povinností, které by se s čistým svědomím vyhnouti nemohla.

SPOJIL. Lidé, kteří svádějí na naše hnutí to co se v Čechách a jinde ve slovanských zemích děje, jsou zúmyslní překrucovatelé pravdy, takoví výkrutové, kteří chtějí akci za každou cenu poškoditi.

NIK. Míníte-li tím pana Výkrutu, vydavatele "Obzoru", pak jste na omylu. Jsem přesvědčen, že pan Výkruta to míní upřímně a že vidí do situace jasněji nežli velká většina našich krajanů. Vy to třebas také myslíte upřímně, ale já věřím, že se ukáže pravdou co tvrdí pan Výkruta, že se tou akcí nic nedokáže.

VÝBOROVÉ (vyměni mezi sebou výmluvné pohledy a trpké úsměvy.)

SPOJIL. Tedy vy věříte s panem Výkrutou, že nejlépe jest složiti ruce v klín a čekati, až jak s námi vítězná strana naloží? Je-li toto vaším přesvědčením, pak ovšem vás nebudeme obírati o cenný čas. Půjdeme, přátelé.

NIK. (Poněkud pokořen) Tak jsem to nemyslil, pánové. Já doposud nenechal odejíti s prázdnou

nikoho a ani vy jste sem nekonali cestu nadarmo. (Vyndá z kapsy bankovku, podá ji Spojilovi.)

SPOJIL Dva dolary? Děkujeme, pane Nikodeme, ponechte si je na gasolin pro svůj automobil. Dva dolary dává dělník, který je vydělá za den a z toho se stará o celou rodinu. Ale od krajana, který náleží mezi nejzámožnější, toho přijmouti nemůžeme.

NIK. A co vám dal bankéř Opatrný?

SPOJIL (prudce) Vidíte, vidíte, takovými jste, vy čeští Rothschildové. Nikdy si neberete příklad z těch několika skutečně obětavých. Vždycky jen se vymlouváte poukazováním na největší škroby, na takové, kteří dovedli z českého lidu milliony vydělati ale raději daji na židovské nebo jiné podniky tisíce nežli na český několik desítek. Ostatně nebéřte si v této akci příklad z černožlutých. Buďte přesvědčen, kdo se zastává Rakouska a chodí na konsulát oslavovati narozeniny vraha českého národa, že nebude nikdy příznivcem naší akce. Nač se déle příti? Myslím, že posloužíme naší věci lépe, když uveřejníme, že pan Nikodem odepřel na národní akci přispěti nežli kdybychom od něho přijali tento žebrácký příspěvek.

NIK. Kdybych byl jiný nežli jsem, považoval bych to za urážku. Odpovím desítkou. Je to dost na vyhození, abyste ze mne nedělali špinku.

VLADYKA. Ne, pane Nikodeme. Myslíš-li si, že by byla vyhozena, nech si ji, na mou ti o pouti. O tom, je-li naše akce účelná, rozhodují lidé, kteří ve službách národa sešediněli a nikoli my, ani ty ani nějaký Výkruta.

NIK. Pánové, beru zpět co jsem řekl. Vezměte si tu desítku a budu-li viděti, že to vede k nějakému cíli, dám později ještě něco.

SPOJIL. All right, pane Nikodeme. Vy si ale

také nesmíte myslet, že jsme vaší desítkou nějak nadšeni. Béřeme ji proto, že vidíme, že se z vás více vypumpovat nedá. Podruhé si přineseme nebozez a budeme vám vrtat koleno.

NIK. Tak tak, jen když to zakončí nějakým vtipem. Pak je vše dobře, není-liž pravda, pánové?

VLADYKA (zapisuje si příspěvek.) Ano, vše je dobře! Jen aby takováhle dobročinnost a ochota našich zámožných krajanů na mou ti o pouti někdy český národ nezabila! (Výboři odcházejí.)

KLUTZIK. (Chudě a neupraveně oděn. Po Vladykových slovech "Dva dolary!" vystoupí z pravé strany v předu a zůstane v úkrytu za besídkou a neviděn ze zahrádky pozoruje a vyslechne všechno. Dělá si poznámky do zápisníku.)

NIK. (Zůstane státi upostřed jeviště a přepočítává si peníze. Pak je schová zpět do kapsy a pokrčiv rameny za odešedším výborem, zapaluje si doutník. Jde si opětně usednouti na schůdky verandy nebo sedátko blíže domu.)

MIRVA (vyjde z domu.) Ah, již jsou konečně pryč ti páni! Ani navečer vám lidé nedají pokoj!

NIK. Ah, slečna Mirva! Ano, ano, není to nic příjemného, takové návštěvy......nu jen když po každém mračnu vysvitne sluněčko.

MIRVA. Myslíte tím svoji maminku že ano! Přišla jsem se Vás zeptat, zda ji ještě vezmeme na chvíli na vzduch.

NIK. Ano, ano, maminka t a k é je mým sluníčkem.....abych nezapomněl, slečno Mirvo........ prosím za odpuštění......

MIRVA. Za odpuštění? Mne, pane Nikodeme?

NIK. Ano, byl jsem ve vaší přítomnosti tak prudký, když mne překvapil ten...Vít se svým pito... chci říci hloupým nápadem. Použil jsem slov, která bych před dámou neměl vypustiti.

MIRVA (koketujíc mírně.) Ale pane Nikodeme, lidé, kteří se nikdy nerozčilí, obyčejně za mnoho nestojí. Nejsou upřímní.

NIK. Je to opravdu váš náhled, slečno? (Učiní pohyb, jako by ji radostně chtěl chopiti za ruce, zdrží se však a vzdychne si z hluboka.) Jdu pro maminku. Je tu někde ten velký plaid, abychom jí zaobalili nohy? (Odchází do domu.)

MIRVA. Ano, tamhle visí. (Hledí za odcházejícím Nikodemem. Pokrčí rameny. Jde pro plaid.)

KLUTZIK. (Přispěchá k Mirvě potichu od zadu, chopí ji jednou rukou za ústa, aby nemohla křiknouti, druhou rukou za ruku a zvolá jí u ucha) Mirvo! (Pustí ji).

MIRVA. (Obrátí se rychle, je ohromena.) Alfred! Ty zde! A jak to vypadáš?

KLUT. (Zaražen jejím chladným přivítáním.) Jak se zdá, není ti můj příchod právě vhod!

MIRVA. Nikoliv, Afrede......ale tvoje objevení se, jako bys s nebe spadl, když jsem si o tobě myslila, že jsi tisíce mil daleko, za mořem! A proč se ke mně nehlásíš otevřeně? Proč přicházíš tak tajemně?

KLUTZIK. Není možno, Mirvo. Musím s tebou napřed mluviti soukromě. Dalo mi to práce, nežli jsem tě vyhledal. Když jsem se k tobě chtěl přiblížiti, utíkala jsi přede mnou . . . .

MIRVA. To jsi byl ty? Jak jsem tě měla poznati! Já jsem myslila, že jsi zajatcem v Sibiři!

KLUT. Ano, byl jsem zajatcem v Sibiři, ale podařilo se mi utéci. Ale nesmím se prozraditi a musím s tebou mluviti potají. (Odvádí Mirvu za besídku, kde nemohou býti pozorováni.)

MIRVA. A proč se skrývat? Zde jsi ve svobodné zemi, kde na tebe nemá práva nikdo, i kdyby sám car přišel.

KLUT. Cara se nebojím, ale Čechů. Některý by mne mohl poznati.

MIRVA. Co na tom záleží?

KLUT. Můj život a věci ještě daleko důležitější.

NIKODEM. (Za scénou.) Ale to se ví, že ne na dlouho. Nesmíme na doktorovu povolnost hřešiti.

KLUT. (K Mirvě) Zůstanu zde skryt. Přijď, jakmile budeš míti chvilku. (Zmizí.)

NIKODEM. (Přiváží matku na verandu.) Vy máte ty červánky tak ráda, maminko, že jsem vás nechtěl pustit z domu, abyste se za nimi nerozběhla. Taková utíkavá křepelka jste, jen z domu, jen z domu na vzduch.

MATKA (s bolestným úsměvem trpitelky.) Ano, jen z domu, na vzduch. A právě mne to muselo postihnout, že jsem přikována na židli jako lazar.

MIRVA. (Poněkud zmatena, upravuje staré paní obaly kolem nohou a těla.)

MATKA. Ještě že vás mám kolem sebe!

MIRVA. Však nás nebudete dlouho potřebovat, matinko. Co nevidět budete zase chodit.

MATKA. I vždyť vy tomu sama nevěříte, dušinko. Já už sama běhat nikdy nebudu a do poslední projížďky na ten náš Národní hřbitov, kde si odpočinu vedle mého Václava, nemám daleko.

NIKODEM (přítulně.) Ale madr, nemluvte o Národním. Dokud vám nebude sto let, vaši resignaci nepřijmeme.

MATKA. Hochu, já mám pětasedmdesátky až dost. Co bych tu dělala do stovky? (Slabě se otřese.)

NIKODEM. Je vám tu chladno, maminko. Vrátíme se dovnitř.

MATKA. Počkej, Čeňku. Nežli mi Mirva upraví lože. Nikdo mi tu postel tak nepřipraví jako její zlaté ručky. Jděte, moje zlato. Čeněk mne za chviličku přiveze.

MIRVA. (Jeví netrpělivost, chvilkami vrhá nepokojné pohledy k besídce, za kterou je ukryt Klutzik. Byvši poslána pryč, jde jako proti své vůli.)

MATKA. Tak co, Čeňku? Neříká ti srdce nic v přítomnosti takové dívky?

NIKODEM. Což, o srdce by nebylo, maminko. Nač bych zapíral, mám ji rád! Ale na nic vážného si netroufám pomýšleti. Jak pak bych mohl dívku, plnou mládí a života upoutat k sobě, když hlava začíná šedivět. Ona by se tomu vysmála.

MATKA. A což jestli ona tě má také ráda a chtěla by dáti svoje mládí za tvoje jméno a tvoji ruku? Což jestli čeká na tvoji otázku?

NIKODEM. Ne, maminko. Bál bych se, že nechce mne ale moje peníze.

MATKA. Hochu, ty jsi příliš skromný. Podceňuješ se. Takový muž jako ty, třebas mu hlava prokvétala, může učiniti šťastnou každou dívku. Bojíš-li se, svěř to mně. Matčin zrak vidí tam, kde jsou jiné oči slepými. Zeptám se jí sama.

NIKODEM. Maminko, vy byste chtěla s ní o tom mluviti?

MATKA. Ano, a hned. Pošli ji sem a nech nás o samotě.

NIKODEM. Pojd'te raději dovnitř. Zde se nachladíte.

(Stmívá se.)

MATKA. Jen ji pošli sem. Chci s ní promluviti zde pod širým nebem, v zásvitu těch červánků, které budí v lidském srdci něžné city. Jdi, hochu, pošli mi ji sem.

KLUTZIK. (Poslouchá vše a pokyvuje si spokojeně.)

NIKODEM. Jdu tedy, ale nevím, jak to dopadne. (Odchází.)

MIRVA. (Objeví se ve dveřích). **Vše je připraveno a masérka čeká v ložnici.**

MATKA. **Ještě chvilíčku, drahé dítě. Pojďte sem ke mně na slovíčko, Mirvo.**

NIKODEM. (Počká uctivě až Mirva vyjde, pak za ní vyšle vroucí pohled a povzdychnuv, odejde do domu.)

MIRVA (upravuje podušku za hlavou matky.)

MATKA. **Víte, dívenko moje, že vás má můj syn Čeněk rád?**

MIRVA (skromně.) **Byl ke mně vždycky laskav.**

MATKA. **Vy mi nerozumíte, beruško. On vás má rád zcela jinak.**

MIRVA. **Mám jej také v úctě.**

MATKA. **Ale, on jest do vás vážně zamilován.**

MIRVA. (Jakoby chtěla skrýti svoje rozpaky, odejde za židli a hladí jemně matčinu hlavu, zatím co se potutelně usmívá, přemýšlejíc, co by řekla.)

KLUTZIK (opustí svůj úkryt a plíží se za Mirvu, dávaje jí kýváním znamení, aby přisvědčila, však Mirva ho nevidí.)

MATKA. **Řekněte mi přímo bez obalu, Mirvičko, zdali máte Čeňka také poněkud ráda.**

MIRVA. **Považovala jsem vždy pana Nikodema za laskavého přítele.**

MATKA. (Chápe se její ruky, spočívající jí na rameni.) **Tušila jsem to, tušila. A nyní mi řekněte přímo, co odpovíte, kdyby vás můj syn požádal o ruku.** (Snaží se otočiti hlavu, aby viděla Mirvě do tváře ale pohyb ten působí jí bolest. Její hlava je pouze poněkud pootočena, tak že Mirviny tváře viděti nemůže.)

KLUTZIK (připlížil se až k Mirvě a položí jí ze zadu svoji ruku na ústa a napodobeným ženským hlasem odpoví za ni) **Vzala bych si ho.** (Skrčí se za Mirvu, drže pevně její pravou ruku.)

MIRVA (užaslá, slabě se pokouší vyprostiti svoji ruku, podívá se stranou na Klutzika.)

MATKA. A dobře učiníte! Čeněk je hezky starší nežli vy, ale je zachovalý a zdráv a budete mít po jeho boku ráj na zemi. Na rukou vás bude nosit. Ták beruško, a nyní půjdu spat.

MIRVA. (odveze starou paní dovnitř, ohlížejíc se nevrle po Klutzikovi.)

KLUTZIK. (Vrátí se do svého úkrytu. Mne si radostně ruce.)

NIKOD. (Vyjde přede dvéře, zapálí si doutník, který byl odložil před vstoupením do domu.)

VÝKRUTA. (Jde podél plotu, zastaví se u vrátek). Ah, pan Nikodem. To je dnes pěkně na provětrání se na vzduchu po celodenním lopocení, co?

NIKODEM. Dobrý večer, pane Výkruto. Copak vy tady, v našem okolí?

VYKRUTA. Tak náhodou! A dověděl jsem se, že tady byli dům od domu sbírat ti aktéři. Nebyli také u vás?

NIKODEM. Ne......co je to za aktéry, nějací noví herci? Což nemáme těch zdejších benefitů až po krk?

VYKRUTA. I ne herci. Totiž oni jsou to také herci, ale pro čí benefit hrají, to ví jenom duch svatého Šalamouna. Aktéři jim říkáme, proto že provádějí tu akci na roztřískání Rakouska a Německa na hadry a na korunování českého krále za vládce Evropy.

NIKODEM. Ah, vy myslíte ten politický výbor. Ti tady byli a hučeli do mne, až jsem jim dal desítku.

VYKRUTA. Vy jste takový dobrák, pane Nikodem, že je to až úžasné. Takových lidí kdybychom měli. Ovšem člověk musí také časem dělati rozdíl, kde svým příspěvkem prokáže dobro a kde může dověc poškoditi. Z těchto aktérů jde zrovna strach

co ve svém tatrmanství vyvádějí. Slibovat českému národu samostatnost a nehledět při tom, jak mohou celému národu ublížiti!

NIKODEM. Taky jsem jim to řekl, ale oni tvrdí, že nic neslibují nežli poctivou práci ve prospěch českého naroda. Tak jsem si myslil, že ta moje desítka svět nesboří.

VYKRUTA. Nesboří, to je pravda, ale co by na jiné straně mohla učiniti dobra, s tím se musí počítati. Ale člověk se na vás nemůže zlobit, poněvadž ve vás se ukazuje ta pravá, česká, obětavá a důvěřivá povaha, ta ryzá česká duše, která vzplane pro všechno, co považuje za dobré a krásné.

NIKODEM. Skoro bych tomu sám věřil, že jsem tak hodný a šlechetný, jak mne malujete.

VYKRUTA. Takovým jste. Ale podruhé si dávejte více pozor, na co dáváte. Nechci o těch lidech mluviti špatně, někteří z nich jsou skutečně pod vlivem domněnky, že se takovými aktérskýmimi akcemi může českému národu pomoci ale bál bych se, že lidé, kteří do toho celého hnutí nejlépe vidí a do jejichž rukou všechny ty zde vybrané tisíce jdou, nemají právě největších nároků na důvěru krajanů. Není to divné, že rakouská vláda, která tak opatrně hlídá svoje hranice, pustila právě tyto lidi beze všeho do ciziny aby se tomu aktérství postavili v čelo? Já bych to nazval nejméně podezřelým. Ale což, nemáte chuť zapiti ty denní strasti a starosti sklenkou chmeloviny tamhle u Pobudy?

NIKODEM. (Ohlédne se po dveřích do domu) Skoro bych měl chuť.....ale čekal jsem na něco... eh, což, půjdeme. Nemusím se dlouho zdržeti.

(Odcházejí.)

KLUTZIK. (Udělal si za řeči Nikodemovy s Výkrutou několik poznámek do svého zápisníku.)

MIRVA (vyjde.) Pane Nikodeme! Pane Niko-

deme! (Pro sebe, spokojeně.) Není tu. (Oddychne si.)

KLUTZIK. Ale já jsem tu, Mirvo. Tvůj Nikodem šel do hostince.

MIRVA. Máme tedy chvíli času si promluviti. Proč jsi za mne odpověděl ano, když mi stará učinila nabídnutí? Proč jsi se do toho pletl?

KLUTZIK. Protože nemůžeš učiniti nic rozumnějšího, nežli si toho medvěda vzít. To je báječné terno!

MIRVA. Toho jsem daleko. Jsem k těm lidem na oko laskava protože tu mám dobré místo, když jsem jinde zkusila vše, jen nic dobrého. Ale vzít si Nikodema? A tu starou k němu?

KLUTZIK. Jen na chvilku, sestřičko. Zlé časy jsou za zády. Teď trochu práce, obětí a jakmile bude po válce, peníze, vliv, úřady, sláva, všechno. Ten starý nám k tomu dopomůže a jakmile bude náš úkol vykonán, ukážeš mu záda. Toho chlapa nám samotna štěstěna vehnala do náručí. Ale musíš si ho úplně osedlat. A to se udělá, když si ho vezmeš. Třebas jen pro čásek.

MIRVA. Měla jsem jiné plány nežli se stát ženou takového českoamerického velblouda.

KLUTZ. To ostatní všechno přijde. A až se tohohle zbavíš, budeš si moci vzít ve Vídni třebas generála.

MIRVA. A jak jsi mohl hned přijíti na takový úskok, promluviti za mne mým hlasem?

KLUTZIK. Nepamatuješ se, sestřičko, jak jsem ve studentských dobách hrával děvče v šatech naší komorné? Ty vlohy jsem si zachoval. V převlečení za českou harfenici dostal jsem se ze zajetí do Mandžurie a Číny a do přístavu.. K velké práci, kterou mám před sebou se mi toto umění znamenitě hodí.

MIRVA. Proč jsi se sem vloudil jako zloděj?

KLUTZIK. Jsem ohrožován na životu. Nejsem jist ani tady.

MIRVA. Ale kdo tě pronásleduje?

KLUTZIK. Češi!

MIRVA. Kdopak o tobě tady ví?

KLUTZIK. Na konsulátu, kde mají české noviny, jsem se dověděl, že je zde moje historka s velezrádci známa.

MIRVA. Nu a což máš na nose napsáno, že jsi to ty?

KLUTZIK. Na nose ne, ale na uchu.. Ti chlapi mne poznamenali. Zde se podívej, co mi jeden udělal mojí vlastní šavlí. (Ukazuje levé ucho na kterém je viděti řádný sek) Však to chlapík taky hned odskákal. Proto musím být opatrným.

MIRVA. A ty se bojíš? To je vidět, že jsi doposud nepoznal Čechoameričany. Tady zrádcové národa, kteří to mají na čele napsáno, chodí za bílého dne mezi svými krajany beze studu zcela bezpečni. Tvoje strachy jsou zbytečné.

KLUTZIK. To rád slyším. Ale na světlo nepůjdu.. Připravuji se k velkým úkolům. Jsem zasvěcen do báječné organisace, která prostupuje celou tuto zemi. A když ty mi budeš nápomocna, budeme dělati zázraky.

MIRVA. Na mne nepočítej, Alfrede! Já jsem rozhodnuta říci Nikodemovi, že si ho nevezmu. Ostatně by mi to ani moje šlechtická krev nedovolila.

KLUTZIK. Právě této své modré krvi jsi povinna učinit všechno a obětovat všechno, třeba i sebe, na chránění říší, které zabezpečují aristokracii její výsady.

MIRVA. Ty výsady mne neuchránily od tvrdého životního zápasu. Nedaly mi najist, když jsem

měla hlad a neuchránily mne pokoření, když jsem chtěla žít jako člověk.

KLUTZIK. Nezapomínej, Mirvo, že máš povinnosti k svému rodu, k památce svých rodičů.

MIRVA. Co je mi platen titul, když nemám jediného prstenu na ruce a skoro ani nevím, jak se sedí v automobilu?

KLUTZIK. (rozohňuje se.) A to všechno ti kyne teď, budeš-li jen chtíti. Skvělé postavení, bohatství, požitky, šperky, armáda obdivovatelů.

MIRVA. (Po kratičkém váhání). Vím, že mne lákáš k nebezpečnému úkolu, ale půjdu s tebou. Nebezpečí se nebojím.. Bídy jsem se bála více nežli čehokoliv na světě. Mluv, co mám činiti?

KLUTZIK. Zapřáhneš Nikodema do našeho postroje. Organisace potřebuje zprávy přímo z tábora protirakouských rebelantů.

MIRVA. Nikodem je ale z opačného tábora.

KLUTZIK. (Dá se do smíchu) Hahaha! Nikodem půjde tam, kam ty mu ukážeš. Tebe miluje jako jen starý blázen dovede, a řekneš-li slovo, bude z něho rebelant a přinese z jejich tábora všechno. Naší práce ale je nejvíce zapotřebí v Anglii a Francii a tam je po čertech těžko se dostati. Snad by se ti podařilo obstarati jeho prostřednictvím listiny, kterých bych mohl použiti. Ve Francii bych mohl se svojí znalostí řečí dělati báječné dílo a ty třebas v Anglii.

MIRVA. (Dívá se do dálky) Zdá se mi, že Nikodem přichází.

KLUTZIK. Zůstanu, abych slyšel, jak si budeš počínati. Bude-li možno, přijď ještě sem (odejde chvatně do svého úkrytu.)

NIKODEM. (Vejde do zahrádky, tiše si pohvizduje. Zastaví se.) Ah, slečna Mirva.

MIRVA. Dobrý večer, pane Nikodeme.

NIKODEM. Mluvila s vámi moje maminka? Uslyším dobrou zprávu z vašich úst? .

MIRVA (koketně.) Řekla mi na vás něco ošklivého.

NIKODEM. Já vím, co to bylo. Řekla vám, že vás mám rád jako mimo ni nikoho na světě a byl bych šťasten, kdybyste i vy mně měla trošínku ráda. Ale bál jsem se vám to projeviti, jsa si vědom rozdílu ve věku.

MIRVA. Ten rozdíl by překážkou nebyl. Ale mám jednu podmínku. Vždycky jsem si říkala, že si vezmu pouze dobrého Čecha, vlastence, který by dovedl pro svůj národ něco vykonati.

KLUTZIK (v úkrytu radostně.) Jak to chytře navlékla! Ta bude dělat zázraky!

NIKODEM. (Chápe se její ruky, líbá ji.)

MIRVA. Dovedl vy byste se státi nějakým předákem? Důležitou osobností?

NIKODEM. Ne, má drahá Mirvo. K tomu nemám schopností. Jsem takový prostý businessman, který se do veřejných záležitostí neplete.

MIRVA. Jsou však záležitosti, do kterých se člověk míchat musí.....Ku příkladu to české hnutí nebo akce pro osvobození Čech?

NIKODEM. Vy byste tomu také věřila, slečno? Není většího nesmyslu! Právě jsem mluvil s jedním přítelem, který rozumí takovým věcem a poznal jsem, že Čechy nemají žádné vyhlídky na samostatnost, ať dopadne válka jak chce.

MIRVA (na okamžik zaražena.) Ah tak... vy věříte, že člověk má usilovat jenom o to, v čem má úspěch předem zajištěn. To je ovšem chytré ale vznešené to není. Ten, kdo mně chce imponovati, musí míti jiné zásady, pane Nikodeme.

NIKODEM (úzkostlivě.) Ale já jsem neřekl, slečno, že nebudu pracovati. Chcete-li, dám se k

tomu výboru a budu pracovati jako zjednaný. Pro vás zkrátka udělám vše na světě......

VÍT. (Objeví se v levo v předu, chce vstoupiti do zahrádky, slyše hlasy, zarazí se a zůstane v úkrytu.)

MIRVA. Já věděla, že se ve vás nemýlím. Jsem jista, že budeme spolu dobře vycházeti.

NIKODEM. Mirvo! (Líbá jí ruku) Dnes jsem nejšťastnějším člověkem pod sluncem.

VÍT. (Když vidí, že Nikodem líbá Mirvě ruce, vystoupí, jakoby se chtěl na něho vrhnouti, zadrží se ale a pozoruje scénu se zaťatými pěstmi.)

NIKODEM. Měl jsem dnes skutečně strach, že není pro mne naděje. Když jsem viděl, jak se máte k Vítovi a pak jste se za něho přimlouvala, myslel jsem, že je to něco více nežli pouhý zájem o mladého blázna.

MIRVA. Hahaha, snad jste na něho nebyl žárliv?

NIKODEM. Bylo by divu? Teď ovšem chápu, proč jste se za něho přimlouvala. Jako nadšené vlastence imponovalo vám, že chce jít bojovat k Srbům.

MIR. Ale copak vás to napadá! Chci se ho zbaviti. Ten hošík se stával dotěrným; dnes mne chtěl dokonce políbiti. Proto bude nejlépe, když bude od nás někde hodně daleko. (Směje se).

NIKODEM (vesele.) To jest znamenité. Za tenhle důkaz náklonnosti bych vám měl dáti pusu.

VÍT (zahrozí pěstěmi proti domu a odchází. Vrátka vrznou.)

NIKODEM (vyskočí.) Co to bylo? Někdo nás snad špehoval. Snad to nebyl ten chlap, který vás dnes pronásledoval? (Poodstoupí a rozhlíží se po zahrádce.)

KLUTZIK. (Dostane strach, chce se lépe schovat, shodí květináč, dá se na útěk).

NIKODEM. **Ah, tamhle. No počkej, chlape.** (Skočí za Klutzikem).

VÍT (Na odchodu se zarazí, vida, že Nikodem utíká v opačnou stranou, zastaví se u plotu a pozoruje, co se bude díti.)

MIRVA. (Zmítána strachem o svého bratra, nechtějíc jej prozraditi) **Pane Nikodeme! Prosím.**

NIKODEM. (Táhne Klutzika na scénu před Mirvu.) **Tak co s tebou, chlape! Napráskat ti nebo ti utrhnout ucho.** (Pozoruje, drže svého zajatce pevnou rukou za límec, že má rozseknuté ucho.) **A hlehle, on už si ptáčka někdo poznamenal!**

KLUTZIK. (Zmítá se marně ale slova nepromluví. Jen vzteklé brumlání a chrčení prochází jeho zuby).

NIKODEM. **Na kolena a odprosíš tuhle dámu, za to že jsi ji obtěžoval.** (Srazí ho na kolena).

MIRVA (si oddychne.)

NIKODEM. **Odprosit!** (Zatřese Klutzikem). **Nebo ti naškubnu i to druhé ucho.**

VÍT. (Vyskočí se svého místa.) **Ne, na tohle již se nemohu dívat!** (Přiskočí k strýci, vytrhne mu Klutz. z ruky.) **Pal!.** (K Nik.) **Necito! Takhle ztýrat nebožáka, který se opře o váš plot. Něco podobného dovede pouze člověk se srdcem z kamene.**

KLUTZIK. (Pádí pryč.)

NIKODEM. **Co tu máš k pohledávání v tuto hodinu? Cos tu dělal?**

VÍT. **Přišel jsem se rozloučiti s tou, kterou jsem považoval za dívku hodnou své lásky a místo toho jsem vyslechnul, jak jste se mně vysmívali a libovali si, jak jste mne odstranili, abych vašim líbánkám nepřekážel.**

NIKODEM (hrozivě.) **Víte!**

MIRVA. Odejděte, pane!

VÍT. I já půjdu, slečno Mirvo. A také mne vaše jednání neodradí od konání povinnosti k národu. Ale protluču se tam, kam mne povinost volá, bez vaší pomoci. (Hodí strýcovi pod nohy peníze, jež mu tento dal na cestu). Zde máte zpět váš jidášský groš, za který jste se mne chtěli zbavit. Ale ušetří-li mne rakouská a německá kule, vrátím se a pak budu s vámi účtovat.

Opona.

JEDNÁNÍ II. (1916.)

(TATÁŽ SCÉNA).

Za oponou volání novinářského hocha, roznášejícího zvláštní vydání časpisu:

Extrrrý . . . Extrrrý . . . (Opona jde vzhůru, volání zaniká.)

NIKODEM (stojí u plotu a hvízdá na hocha). Zpropadený kluk! Řve tak, že ani neslyší, když ho někdo volá. (Zklamaně.) Eh, beztoho to není žádná dobrá zpráva. Buď' zase dostali Rusové důkladně na frak nebo někde vyhodili Němci nějakou fabriku na šrapnely do povětří. Jiného se dnes člověk v novinách již nedočte.

BESSY (vyjde z domu, uklízí na verandě nebo kolem domu.)

NIKODEM. Bessy, sklid'te si ty krámy s toho stolu. Budeme tady míti schůzi a pro vaše košíčky a hadříčky by neměl tajemník kam knihy položit.

BESSY. Ták, zase hubujou! Já jsem myslela, když bude mladá panička pryč, že budu mít pokoj a že nedostanu vycinkáno každý den a zatím dostávám pořád. Jako já bych za to mohla, že jim nepíše... Je to...

NIKODEM (ostře) Bessy! .Nechte si ty poznámky pro sebe. Je pryč, nechte ji s pokojem, ano?

BESSY (vyhodí ruce do výše). To je oheň na střeše, jakmile se o ní cekne křivé slůvko. A zatím ona...

NIKODEM. Dost! Nechci slyšet ani slova. A jakmile ještě něco proti ní řeknete, promluvíme si vážně—a naposled.

BeSSY (napřed zaražena, pak v uražené samolibosti) Nu tak dobře! Když nechtějí nic slyšet, tak nebudou nic slyšet. Já jsem také spokojena, mne to nebolí... (Hubujíc, sebere rychle se stolu košík na háčkování a podobné předměty a odchází do domu.)

NIKODEM (Zasměje se dobrosrdečně, pohlížeje za Bessií.)

BALTAZÁREK (Vejde vzadu podél plotu, zastaví se u dvířek) Prosím, bydlí tady pan Nikodem?

NIKODEM. Nikodem? Zrovna tady, občane, ve své vlastní personě.

BALTAZÁREK (S přehnanou zdvořilostí evropského komis voyageura. Sejme klobouk jakmile vejde do zahrádky a chvilku jej drží nad svou hlavou, než se pokryje.) Ah, to jsem rád, že mám příležitost seznámiti se se samotným panem Nikodemem. — Račte zde míti krásné místečko! Jako v ráji.

NIKODEM (Pohlíží na neznámého s nedůvěrou) Dejte na hlavu, občane. Co vás sem přivádí?

BALTAZÁREK. Ráčí mít pan Nikodem několik minut času, abych s ním mohl pohovořit?

NIKODEM. Na ráčidla my si v Americe nepotrpíme. My jdeme přímo k věci. Co mi chcete? Nemám mnoho času.

BALTAZÁREK (usedá zaraženě.) Pane Nikodem, moje jméno je Baltazárek a jsem spolupracovníkem pana doktora Výkruty, vydavatele 'Obzoru'."

NIKODEM. Aha, už vím!

BALTAZÁREK. Přicházím jako zástupce pana doktora Výkruty, abych vám vyslovil jeho upřímné politování nad tím, že jste přestal býti odběratelem jeho časopisu. Mám přikázáno, zeptati se vašnosti, jaká příčina vašnosti vedla k tomu, že jste ráč....že jste pustil "Obzor".

SPOJIL, VLADYKA a PODHORSKÝ (vejdou zadem a zastaví se u vrátek. Spojil ukáže na místo, kde sedí Nikodem s Baltazárkem. Promluví spolu několik slov. Všichni tři vyhledají si místo, se kterého, nejsouce Nikodemem a Baltazárkem viděni, mohou jejich rozmluvu vyslechnouti.)

NIKODEM (K Baltazárkovi) To vám milerád řeknu. Já nikdy nepálil svíčky pánubohu a čertu zároveň. Panu Výkrutovi jsem věřil několik let. Když jsem ale poznal, že jeho cesta vede ke škodě českého národa, chtěl si s ním rozumně promluviti. Na telefonu mi odpověděla jeho paní. Jakmile jsem řekl, že nesouhlasím s jednáním pana Výkruty, odpověděla mi, že jsem hlupák.

BALTAZÁREK. Ale to musíte omluvit, vašnosti. To bylo v rozčilení. Kdybyste věděl, jak mnoho odběratelů pouští časopis . . .

NIKODEM. To asi proto, že celá Amerika ztratila hlavu a jediný pan Výkruta si ji zachoval. My všichni jsme blázni, jediný pan doktor Výkruta má rozum.

BALTAZÁREK (Sladce) Račte ale dovolit, pane Nikodeme, celá ta akce, pro kterou se hněváte, jest prováděna proti vůli českého národa. Jaké právo má česká Amerika mluviti jménem českého národa?

NIKODEM. Jděte, pane Kašpárku, nebo jak se jmenujete. Good by! Ptát se, jaké právo mají zahraniční Češi starati se o svoji vlast, když tato má svázané ruce! Odrazte, nežli se rozčílím!

BALTAZÁREK. Ale pan doktor Výkruta má v ruce neklamné důkazy, že si ve staré vlasti českoamerické akce nepřejí.

VLADYKA. Zde již přestává všechna trpělivost.

PODHORSKÝ (k svým druhům). Počkejte, já mu odpovím. (Vystoupí a přiblíží se k Nikodemovi

a Baltazárkovi.) Vyslechl jsem náhodou, co se tu povídá. Má-li někdo takových důkazů, o jakých tento občan zde mluví, pak jsou to důkazy falešné, podvržené, vynucené katem.

BALTAZÁREK. Dovolte, pane. Mluvím s panem Nikodemem.

PODHORSKÝ. A já s vámi oběma. Pan Nikodem mi to odpustí. Vyřiďte tomu svému pánovi, který vás sem poslal s báchorkami o důkazech, že takových důkazů vyrobí si rakouská vláda tolik, co jich potřebuje. Český lid má na ústech železnou pěsť a přece jen nachází prostředků, jak volati do světa svůj vzdor.

BALTAZÁREK. Přišel jsem mluviti s panem Nikodemem a vašich lekcí nepotřebuji. Nemám tu čest vás znáti a nestojím o ni. Good bye! (Obrátí se k odchodu.)

VLADYKA (zastaví mu cestu.) Ale mne znáte, na mou ti o pouti, pane Baltazárek, ne? A já vám toho pána představím. Pan Podhorský, do nedávna rakouský voják, který prožil patnáct měsíců války ve staré vlasti a spolu s desítitisíci českých hochů byli proti své vůli hnán proti slovanským bratřím. Snad přiznáte, že ví o situaci tam na druhé straně něco více nežli pan Výkruta nebo vy.

NIKODEM (radostně.) Ah, pan Podhorský, to mne srdečně těší.

BALTAZÁREK. Odpusťte, ale ten pán by mi musel vysvětliti, jak to přijde, že jest tolik českých vojáků v Rakousku vyznamenáváno za statečnost a to by jej mohlo uvésti do rozpaků. Proto raději půjdu. (Odchází.)

SPOJIL (zastoupí mu cestu.) I ne, pane Baltazárku. Jen si počkejte na odpověď. Pane Podhorský, nechtěl byste mu říci, jak lacino mohou čeští vojáci přijíti k vyznamenání?

PODHOR. Ano, ano, milí pánové, viděl jsem ty hrdinské činy na své vlastní oči. Byl jsem mezi prvními, kteří přestoupili ruské hranice. Byli jsme hnáni po několik dní a nocí, bez odpočinku, bez jídla. Když jsme se octli na ruské půdě, byl dán rozkaz, aby byla císaři provolána sláva. Naši hoši stáli jako sochy, a mlčeli. Pět vojínů místo provolání slávy si ulevilo odplivnutím. Náš nadporučík, zarytý renegát, von Klutzik, hlídal, kdo co bude dělati... Eh, je to hrozná vzpomínka... Copak vy zde víte, co je válka! (Odmlčí se.)

VLADYKA. Ale dovedeme si to představiti.

PODHORSKÝ. Nedovedete!... Za několik hodin bylo dáno znamení k odpočinku. Oněch pět mužů bylo vyvoláno. Vzali jim zbraně a vedli je podél celého našeho pluku, na výstrahu. Když kráčeli mimo nadporučíka von Klutzika, obrátil se tento k nám a řekl: Ti již nebudou na svého císaře plivati. Jeden muž z naší první řady vyskočil, vytrhl Klutzikovi jeho šavli a sekl po jeho hlavě. Škoda, že jej nezasáhl lépe. Rozsekl mu pouze ucho a v nejbližším okamžiku skácel se. Byl zastřelen šikovatelem. Nedaleko od nás zazněla salva. To padlo oněch pět. Tak nám dali lekci prachem a olovem v lásce k širší vlasti...

Nu, už je to odbyto. Byli to naši první hoši, kteří padli na ruské půdě. Jejich poslední slova byla, jen když nemusíme střílet do Rusů. Ať žije Slovanstvo!

Druhého rána jsme stáli proti Rusům. Polovina našeho pluku přeběhla. Nebýt raněn, byl jsem mezi nimi.

VLADYKA. A co se, na mou ti o pouti, stalo s tím černožlutým lajtnantem?

PODHORSKÝ. Ten měl z pekla štěstí. Druhého

dne byl celý zbytek naší kolony od Rusů zajat a tak se pan von Klutzik vyleží do konce války.

NIKOD. (Od chvíle, kdy Podhorský přijde ve vypravování na Klutzikovo rozseknuté ucho, napíná svoji pozornost, chvilkami si sáhaje na levé ucho a vrtí hlavou v přemítání) A povídáte, že mu jeden voják rozsekl ucho?

PODHORSKÝ. Ano, levé ucho. Ale chci dopověděti o tom odměňování českých hrdinů. Vyznamenání dostane se téměř každému Čechovi, který neuteče. Za každou maličkost je český Vašek vyznamenáván.

BALTAZÁREK. Proč by to vojenské úřady dělaly?

PODHORSKÝ. Aby zakryly faktum, že celá česká armáda jen proti své vůli jde do boje. A aby za hranicemi Rakouska černožluté monarchii oddané duše mohly dokazovati, že Češi jdou s Rakouskem.

VLADYKA. Tak, tady to máte, pane Baltazárku a doneste to na mou ti o pouti panu doktoru Výkrutovi celé, abyste z toho nic neutrousil.

RYBÁK (vejde, přistoupí od zadu ke skupině, pozdraví němým kývnutím hlavy a poslouchá.)

BALTAZÁREK. Pánové, je vás pět neb šest na jednoho, proto se raději vzdálím. (Obrátí se k odchodu.) A ještě jeden.

RYBÁK (zastoupne mu cestu.) Ale pane Baltazárku! Nebuďte tak domýšlivým. Vás přece nikdo nebere vážně! Když jste byl s námi, nebylo nadšenějšího horlivce pro českou samostatnost. Výkrutovi jste nemohl na jméno přijíti a každý týden jste nosil do schůze nový plán na zničení toho tajného agenta rakouského konsulátu, jak jste jej nazýval. Nu a teď, když máte živobytí u Výkruty, nemůžete

zase přijíti na jméno nám a křtíte nás aktéry. Nu to je přece u lidí vašeho druhu zcela obyčejnou, přirozenou věcí.

PODHORSKÝ. Tak ten pán byl také někdy na naší straně?

RYBÁK. A jak horlivě! Celé knihy napsal o správnosti požadavků českého národa na samostatnost a o velké ceně akce zahraničních Čechů.

BALTAZÁREK. Pánové, naše debata se stává osobní a proto se raději vzdálím. (Odchází, sledován opovržlivými pohledy všech. Slyše, že se ještě mluví o něm, zastaví se, zapaluje si cigaretu a bedlivě poslouchá.)

RYBÁK. Je to hanebné, jaká individua máme mezi sebou. Ale je to naše vlastní vina. Kdyby se zachoval k Výkrutovi každý jako pan Nikodem a vyhodil jeho list, byl by tento záhy poučen, že si nesmí s city amerických Čechů zahrávat.

NIKODEM. A já to udělal o šest měsíců pozdě.

BALTAZÁREK (obrátí se a kousavě.) Tak vy chápete volnost projevu? Když s vámi někdo nesouhlasí, praštit ho přes hlavu nebo ho zničit.

RYBÁK. Ne, pane, jste na hrozném omylu, nazýváte-li to, co váš patron vyvádí, volností projevu. Zde přestává starý úskok dovolávání se svobody názoru. Když proti svědectví věrohodných, o národ zasloužilých lidí jsou vám dobrými i dokumenty tak pochybné ceny jako rakouské úřední zprávy, pak již tu nejsme všichni Čechové s různícími se náhledy, ale na jedné straně červenobílí, na druhé straně černožlutí. Ten, kdo se ještě dnes zastává shnilého Rakouska, které bylo tyranem českého národa po tři sta let, ten se sebe nikdy nesmyje barvu černožlutou, barvu hanby a znamení Jidášovo.

BALTAZÁREK (furiantsky.) Jak jest libo. Však

vy také jednou přijdete k rozumu. (Odchází šviháckým krokem.)

RYBÁK. Jak se sem vlastně ten světoběžník dostal? Přišel snad špehovat do naší schůze?

VLADYKA. I ne, přišel přemlouvat pana Nikodema, aby se vrátil k Výkrutovu "Obzoru". Rozumí se samo sebou, že mu pan Nikodem ukázal vrátka u plotu, na mou ti o pouti.

RYBÁK. To si myslím, že to bylo překvapení pro Výkrutu, když pan Nikodem, jeho starý přítel, mu dal vale a stal se naším.

NIKODEM. Byl jsem Výkrutovým stoupencem. Věřil jsem dlouho, že jedná z přesvědčení. Ale kdo v dnešním postavení českého národa může hlásati, že nejlepší cestou jest shrbiti hřbet pod rakouskou knutu a čekati, jaký drobek nám s vídeňského stolu spadne, ten, kdo v těchto chvílích necítí povinnost, uloženou nám odkazy Husa, Komenského, Havlíčka, Tyrše, ten to s českým národem nemyslí upřímně.

VLADYKA. Však jsi takhle na mou ti o pouti nemluvil, když jsme loni byli u tebe žebrat.

NIKODEM. Za to probuzení děkuji v duchu té bytosti, která mi poodhrnula záclonu a ukázala první paprsek světla! Jak jsem zákmit světla spatřil, nedal jsem se více zadržeti a otevřel jsem si okno dokořán sám.

RYBÁK. Toho, kdo vám tu záclonu poodhrnul, bychom měli získati za spolupracovníka.

NIKODEM. Ona osoba s námi pracuje, ale daleko od nás.

RYBÁK. Ah, tedy vaše paní choť, pro kterou jste vymohl průvodní listiny do Francie?

NIKODEM. Ano, to jest ona, ta dobrá duše. Byla ošetřovatelkou mé matky, když jsme se vzali. — Nejenom že mne povzbudila ke konání vlastenecké

povinnosti, nedala si vymluviti, že musí učiniti všechno, co je v její moci, aby též k vítězství přispěla. Těžce jsem se s ní loučil, ale před takovou svatou povinností jsem musel ustoupiti. Nyní je ve Francii ošetřovatelkou raněných vojínů.

VŠICHNI (jeví údiv a úctu.)

RYBÁK. To je jako v románu.

NIKODEM. Proto jsem jí ve Washingtonu a od naší organisace obstaral průvodní listy a rozloučil se s ní na několik měsíců.

PODHORSKÝ. Jste hrdina. Takovou oběť jako vy přinesl málo kdo. Teď ale bychom měli zahájiti naši schůzku. Nemůžeme nadužívati pohostinství pana Nikodema a zůstati zde do noci.

(Za kulisami hlas novinářského hocha se přibližuje.)

Extrý, Extrý... grejt hmlndelošnmdrnnmrl (Nesrozumitelně.)

RYBÁK. Náš pan tajemník tu ještě není.

NIKODEM. Zas extra vydání! Co pak to zase bude? Nová porážka Rusů? (Jde k plotu a koupí od hocha jedny noviny.)

VLADYKA. Jen nech Rusy být, na mou ti o pouti. Ono to všechno dobře dopadne. A Francouzi budou ještě učit Hindenburga tančit kankán.

NIKODEM (Prohlíží noviny) Už zase vyhodili jednu továrnu do povětří.

RYBÁK. Němečtí spiklenci, že ano! (Vezme časopis z rukou Nikodemových, podívá se do něho.) V Morgantownu. Továrnu na pláštíky šrapnelů. — Osm lidí zabito, jedenáct zmrzačeno... A jak chytře to měli navlečeno!... Nějaká špehounka zlákala dílovedoucího... slíbila státi se jeho, ale za podmínku mu uložila umístiti pekelný stroj do továrny... Dílovedoucí odpykal pokus životem... Spik-

lenka zmizela beze stopy. (Odkládá časopis.) A tak to nyní chodí téměř každý den.

KOŘEN. Všade plno spiklenců a špehounů.

VĚCHET (Vejde velmi rychle, hodí spolkové knihy na stůl.) A mezi námi také.

VLADYKA (vyskočí.) Cože?

RYBÁK. Co povídáte, člověče? To není možné!

VĚCHET. Ano, divte se! Z našeho výboru někdo vynášel. Zde máte z New Yorku dopisy, ve kterých jsou důkazy, že na generálním konsulátu navlas věděli, co se ve které naší schůzi odehrávalo. Pak se divme, že jsou špehouni jinde. . . . .

Všichni (jeví úžas a rozhořčení.)

VLADYKA. Nevím, kdo by to mohl býti. Přece jsme na mou ti o pouti ve výboru samí čestní muži a známe se navzájem.

RYBÁK. To by bylo hrozné, abychom měli zrádce ve svém středu!

VĚCHET. Ale je tomu tak. Zde máte důkazy. (Hodí dopisy na stůl.)

RYBÁK. (Prohlíží dopisy.)

VŠICHNI (rozhlížejí se kolem, zda jich nikdo nešpehuje.)

VĚCHET. To jsou věci ze schůzí před třemi a čtyřmi měsíci. A tenkráte jsme mívali schůze v naší úřadovně při zamčených dveřích.

RYBÁK (odloží dopisy.) Na štěstí se nejedná o nic důležitého. Samé věci, které nemohou naše hnutí poškoditi. Ale věc je sama o sobě vážná tím, že vynášeno bylo.

VLADYKA. To je hrozné, jak je všechno prošpikováno špehouny. Nedivil bych se na mou ti o pouti, kdyby při některé naší schůzi najednou vybuchla puma a my všichni letěli do povětří.

RYBÁK. Aspoň by měli jednou ve Vídni proč sloužiti Te Deum.

NIKODEM. (Cítí na sobě vinu, kloní hlavu, ale přemáhá se, aby na něm ostatní nepozorovali, jak má špatné svědomí.)

VĚCHET. **Schůzi musíme přeložiti do úřadovny. Zdržel jsem se telefonováním s delegáty ze západu, kteří přijeli. Musíme mít schůzi tam, kde máme všechny knihy a dokumenty.**

NIKODEM. **Mne musíte omluviti, pánové. Tyto hodiny trávím vždy u své matky. Ona se cítí, po odjezdu mé ženušky tak opuštěnou!**

RYBÁK. **Budeme to museti vyříditi bez vás.**

VÝBOŘI (odcházejí.) **Goodby, Nikodeme!**

VĚCHET. **Nezapomeňte na velkou schůzi příští středu, pane Nikodeme! Na zdar.**

NIKODEM (dívá se za odcházejícími.) **Goodby!** (Když odejdou, dá se do přecházení velkými kroky po zahrádce. Pojednou se zastaví na místě, kde v prvním jednání držel Klutzika.) **Zde jsem ho držel, na tomto fleku. A zde jsem se díval, jak je poznamenaný rozseknutým uchem...** (Vrtí hlavou) **Nebo by to byla jen hra náhody? A co, kdyby to byl býval on? A to vynášení ze schůzí?** (Přechází znovu).

BESSY (vyjde se dveří.) **Páni jsou pryč? To bychom mohli vyvézt paní. Je tam uvnitř celá nešťastná.**

NIKODEM. **Ano, ano, vyvezte maminku.** (Pro sebe). **Že by Mirva byla s ním v nějakém spojení ......ne, ne, ne, tomu nevěřím......Mirva?** (Zasměje se trpce, pak se najednou silně zakaboní, jakoby hrozná myšlénka prolétla jeho mozkem. Usedne na schůdky a zadívá se upřeně před sebe, přemýšleje úsilovně.)

BESSY. (Vyveze paní Nikodemovou na její židličce na verandu) **Budou si ještě něco přáti, nežli přijde noční ošetřovatelka?**

MATKA. Ne, můžete jít, Bessy. Mám tady Čeňka, kdybych něco chtěla.

BESSY (odejde).

MATKA (potichu.) Co jsi tak zamyšlen, Čeňku?

NIKODEM. (neslyší. Sedí nehybně se zrakem upřeným před sebe. Pak sevře pěsti, jako by někoho držel a cloumal jím. Pojednou rychle vstane, přistoupí k místu kde vyplácel Klutzika.) Jen ještě jednou, kdybych ho dostal do rukou! A ona! (Zastře si oči.)

MATKA (vystrašeně dívá se na syna.) Čeňku! Co je ti? Co je s tebou?

NIKODEM. (Překvapen se rychle obrátí k matce. Nutí se do úsměvu.) I nic, maminko. (Jde váhavě k matce.)

MATKA (bolestně.) Čeňku! Tebe něco trápí. Proč se mi nesvěříš, své matce?

NIKODEM. (Zdvihá hlavu.) Matičko má, mám hrozný strach! O Mirvu.

MATKA. Bojíš se, že tě neměla ráda?

NIKODEM. Ne, něco horšího, tisíckráte horšího, maminko.

MATKA. Bylo by něco horšího, nežli zraditi milující srdce?

NIKODEM. Ano, jest! Zrada spáchaná na svém národu........Obávám se, že Mirva byla ve spojení se špehouny nebo sama špehounkou.

MATKA. (Povztyčí se v důstojném hněvu, pohlížejíc na syna přísně).

NIKODEM. Dnes přinesl tajemník důkazy, že z našich schůzí bylo vynášeno a že konsulát věděl o všem, co se mezi námi dálo.

MATKA. A proč ty bys měl podezřívati sebe nebo dokonce Mirvu?

NIKODEM. Ona se vždy s velikým zájmem na všechno vyptávala, snažila se dověděti každé hnutí

naší organisace. V onen večer, když jste Mirvě řekla, že ji mám rád, přistihl jsem tady v zahrádce člověka. Mirva se za něho přimlouvala, prosila mne, bych ho pustil. Onen člověk měl rozseknuté ucho.

MATKA. Nerozumím ti.

NIKODEM. ....Rozseknuté ucho měl rakouský důstojník, který dal střileti české vojáky...... Jsem jist, že onen Klutzik byl mezi důstojníky, kteří prchli ze zajetí ze Sibiře a nyní v Americe konají špehounské služby.

MATKA (vrtí hlavou.) A tvé podezření?

NIKODEM. Mirva to byla, která mě přiměla, abych se stal členem národní organisace. Vždyť mi to kladla jako podmínku, chci-li získati její ruku. A pak jsem jí musel z organisace všechno donášeti. Vše to se stalo v době, kdy se tu objevil onen znamenaný člověk.

MATKA. To není možné! Viděl jsi ho ještě někdy potom?

NIKODEM. Já nikoliv, ale Bessy mi něco povídala o člověku, se kterým stála Mirva u plotu. Myslel jsem, že chce Bessy Mirvu pomlouvati a zapověděl jsem jí o tom mluviti. Ted' vidím, že jsem Bessy křivdil. (Volá do domu.) Bessy, pojd'te sem! (K matce.) Oh, je to strašlivé, jak se to vše shoduje!

BESSY (vejde) Co poroučejí.

NIKODEM. Bessy! Pamatujete se, že byste byla viděla moji paní státi s nějakým člověkem? Řekněte, viděla jste to?

BESSY A to tak, abych dostala vyplískáno jako pokaždé, když se zmíním o paničce. Tenkrát, když jsem jim to chtěla říct, se tvářili, jakoby po mně chtěli něco hodit. Ne ne, já si to, co jsem viděla, nechám pro sebe a ani nemuknu. (Chce odejít zpět do domu.)

NIKODEM. Bessy! Zůstaňte tedy a mluvte! Je to pravda, že stála Mirva s někým pozdě večer? Viděla jste ji?

BESSY. Ne jednou, ale dvakrát. Ale když jsem nesměla mluvit, tak jsem mlčela. A jednou jsem ji viděla, jak šla tadyhle k besídce, vyndala odtuhle ze schránky nějaký lístek a dala tam jiný. Pak jsem šla a lístek vypálila.. Chtěla jsem jim ho dát ale když se tak kabonili, jak jsem se paničky slovem dotkla, tak jsem si ho nechala.

NIKODEM. Ženská, kam jste ten lístek dala!

BESSY. Někde ho třebas budu ještě mít.

MATKA. Jdete pro něj, Bessy!

BESSY. (Odejde).

NIKODEM. (Stojí okamžik před matkou jako hříšník). Pochybujete ještě, maminko?

MATKA. Věc je příliš hrozná, aby jí člověk jen tak zhola uvěřil. Hleď, Čeňku, byla jsem Mirvě tak povděčna, že tě přiměla k národní práci....... jakpak bych teď mohla věřiti, že tak učinila aby se stala zrádkyní. Bolelo mne vždycky, když jsem viděla, jak jsi chladný k národním otázkám. Tvůj otec byl tak dobrý Čech! Tolik se těšil, jak se podívá do té staré vlasti na tu svoji zlatou Moravěnku, jak říkával, i do Čech. Dal si dělati hedvábné šátky na jedné straně barev českých a na druhé straně amerických, aby jimi podaroval svoje staré přátele ve vlasti......Chudák, nedočkal se té radosti......Zemřel dva týdny před odjezdem. Tobě bylo tenkráte patnáct let, musel jsi do práce, a tak jsi se češství odcizoval.....jako tolik jiných..... Musela přijíti Mirva, aby tě poučila o povinnostech k národu tvých rodičů . . .

BESSY. Tak, tady to mají, ten lístek!

NIKODEM. (Chopí se lístku, obrací jej na všechny strany.)

MATKA. Bessy, přineste mi skřínku, z hořejší zásuvky prádelníku.

BESSY. (Odejde.)

NIKODEM. (Třesoucí se rukou obrací lístek, snaží se přeslabikovati jeho obsah, pustí lístek, sepne ruce a klesnuv matce k nohám.) Matičko drahá... moje podezření......

MATKA (vyděšeně.) Bylo by to možné?

NIKODEM. Je to pravda.....Mirva byla..... špehounkou.

MATKA (snaží se jej potěšiti.) Můj hochu! A co já si počnu, která jsem vlastně vinna, že jsi si ji vzal? Nejsem já největší vinnicí?

NIKODEM. (Pojednou se vztyčí v temném rozhodnutí). Maminko! Víte, kde nyní Mirva jest?

MATKA. Ve Francii. Mezi našimi přáteli, kteří bojují za svobodu českého národa.

NIKODEM. Ano, já jsem jí tam pomohl. Já jsem jí zaopatřil listiny. Já jsem jí upravil cestu k samotnému srdci našich přátel... Co nyní dělat, co dělat?

MATKA. Povinnost!

NIKODEM. Povinnost?

MATKA. Ty ji přece miluješ!

NIKODEM. (Zprudka.) Já? Od chvíle co jsem nabyl přesvědčení, že je zrádkyní našeho národa, nemám pro ni nežli nenávist a opovržení.... (Mírněji). Ale chtěl bych ji zachrániti, přivésti ji zpět na správnou cestu ....

MATKA. To je, co musíš učiniti. Musíš za ní, promluviti s ní a přivézti ji zpět.

NIKODEM. Maminko! Vás opustiti, v tomto stavu?

MATKA. A musíš to učiniti. Jest to povinnost, před kterou ustoupiti musí vše ostatní.....Teď'....

zachraň ji, přivez ji zpět. . . .a nedá-li se odtrhnouti, konej také svoji povinnost.

NIKODEM. Jakou povinnost?

MATKA. Povinnost Čecha, který má v žilách krůpěje krve táboritské. Tvůj otec byl sokolem, ty také jsi byl sokolem. Poraď se se svou krví, budeš-li na rozpacích co činiti.

NIKODEM. Pojedu, maminko. Buď ji zachráním, nebo ji zabiju.

BESSY (Vyjde s krabicí v ruce, zarazí se, vidouc Nikodema v heroické pose, otevře ústa a teprve když Nik. domluví.) Tady je ta krabice, paní!

(Hudba jemně "Kde domov můj")

MATKA (přijme krabici, otevře ji, vyjme hedvábnou vlajku červenobílou na jedné straně, americkou na druhé straně, políbí ji.) Zde je vlajka, kterou si chystal tvůj otec na cestu do vlasti. Vezmi ji a chovej jako talisman. Za svobodu tohoto praporu (ukazuje americkou stranu) mužové bojovali a umírali. Jdi a konej svoji povinnost za lepší budoucnost těchto drahých barev. (Obrátí českou stranu.)

NIKODEM. Kleká, líbá praporek i matčiny ruce.

(Opona.)

JEDNÁNÍ III. (1917.)

(Zpěv Marseillaisy za scénou. Opona vzhůru při konci strofy.)

Velká ponurá síň, sloužící za shromaždiště českých legionářů. Po levé straně stůl, u kterého sedí úředník, vydávající poukázky a podepisující listiny. Několik stolků a židlí porůznu. Střední vchod do jiné síně. Kolem tohoto vchodu seskupeni jsou ranění legionáři s obvazy. Nad vchodem do síně skřížené prapory francouzský (modro-bíle-červený) s barvami rovnoběžně se žerdí) a československý (bílý-červený-modrý s barvami kolmo na žerď) České znaky mezi prapory. Po pravé straně dvéře ven, vedle nich velké okno. Za úředníkovým stolkem výklenek.

JEDNATEL (sedí u stolku, zabrán do práce.)

(Když zpěv dozní, legionáři volají:)

Vive la France! Vive la Bohème!
(Vyslov Vivla Fráns, Vivla Boém.)

PADRNOCH (v civilu, ale s vojenskou červenou čapkou na hlavě, válečnou medaili na prsou a jednou rukou přišněrovanou pod kabátem k tělu, tak aby rukáv kabátu visel volně, s červenou jizvou přes obličej. Vejde s pravé strany. Obrátiv se ku dveřím). **Tak sem, hoši. Tady si dejte svoje permise podepsati bratru tajemníkovi a pak se seznámíte tuhle s ostatními hochy z družiny. Je jich tu několik, kteří ještě nebyli v ohni.**

VÍT (v uniformě) DRUHÝ ML. LEGIONÁŘ TŘETÍ " "	(Vstoupí, rozhlížejí se poněkud nesměle.)

VÍT (zočiv prapory nad vchodem, postaví se před nimi do vojenského postoje, zasalutuje.)

PADRNOCH. Milion kanonů, tak se mi to líbí, hochu! Ty jsi ještě modrák, ale je vidět, že máš husitskou krev v sobě. Tebe bych chtěl vidět, až ti zatroubí (dá ruku k ústům, nápodobí troubení) Tárati tarati taratarata, jak to povalíš na Boše.

DRUHÝ LEG. Tady taky se Němcům jinak neřekne nežli Bošové? U nás ve cvičebním táboře člověk slovo Němec sotva kdy slyšel.

TŘETÍ LEG. A co to vlastně znamená, Boš? Ve slovníku takové slovo není.

PADR. Není, protože slovníky jsou tištěné před válkou a před válkou byli Němci lidmi jako my. Teprve, když vyvolali tuto prokletou válku, milion kanonů, ukázali, že nejsou lidmi jako jiní. Proto dostali jméno, které není v žádném slovníku, Boš. To zní jako: Zab ho, nebo zabije on tebe. (K Vítovi) A co ty stále ještě koukáš na ty prapory. Nepasují ti dohromady?

VÍT. Pro mne tady mezi těma dvěma prapory něco schází. Prapor americký.

PADR. Oh ano! Kdyby chtěla jít Amerika s námi do války! To by to brzo jinak dopadalo. Ale Amerika má jiné starosti. Musí nám vyrábět munici, boty, buřty a automobily a Němcům posílat diplomatické noty s výhrůžkami, kterými si kaiser zapaluje cigára.

VÍT. Rád bych viděl, aby místo obchodování s válečnými potřebami byly Spojené Státy tam, kam patří — aby jejich prapor byl mezi těmito dvěma. Byl bych na svoji vlast ještě mnohem hrdějším.

PADR. Však my stále, milion kanonů, čekáme, zda se jednou ta svatá trpělivost Ameriky přetrhne. To by se vás sem potom hrnulo!

VÍT. Je mi líto, že ani samotna česká Amerika nekoná plně svoji povinnost.

PADR. Který vítr odvál sem tebe?

VÍT. Já octl jsem se mezi vámi pouze náhodou. Chtěl jsem nabídnouti svůj život bratrům Srbům ale nemohl jsem sehnati peněz a tak jsem se protloukl přes moře a dal se k Francouzům. Snad tu budu také něco platen. Jen ten dlouhý výcvik mne mrzel. Přes tři čtvrti roku ve cvičebních táborech.

TŘETÍ LEG. Já jsem již vojákem deset měsíců a ještě jsem neslyšel ránu z kanonu.

DRUHÝ LEG. Ani neviděl Zeppelin, viď a to tě nejvíc mrzí.

JEDNATEL. (Dohotoviv svoji práci, vstane a připravuje se k odchodu. Vezme si z přístěnku kabát, obléká se.)

PADR. Honem, hoši, dejte si podepsat svoje dovolenky nežli nám bratr tajemník odejde.

LEGIONÁŘI (vytahují z kapes lístky a dávají si je podepsat.)

JEDNATEL. Však už jsem byl na odchodu! Jedenáct hodin denně tady sedět, není žádný špás... Jak dlouho se v Paříži zdržíte?

DRUHÝ LEG. Dva dny. A pak rovnou na frontu.

PADR. Tam užijete hudby kanonů, až vám budou zrak a sluch a všechny smysly přecházet. Jen se hoši, držte, kulky se nebojte. Víc vám nemůže milion kanonů, udělat nežli mně a já jsem i bez té pazoury šťasten vědomím, že jsem přispěl k vítězství svobody.

JEDNATEL (přehlédl a podepsal legionářům lístky a odevzdav jim je, odchází).

LEGIONÁŘI (přicházejí jednotlivě a v hloučcích z prostředních dveří a odcházejí a jiní přicházejí. Všichni se kamarádsky po vojensku zdraví s Padrnochem. Vyměňují si tabák a cigarety, ukazuji si památky a trofeje z bojiště.)

JEDNATEL. (Přede dveřmi se zastaví, ustoupí poněkud s cesty.) **Ah, paní Nováková! To budou míti hoši radost. A jako obyčejně, zase s plným košem.**

KLUTZIK (V přestrojení za ženu. Šat podobný onomu ošetřovatelek, na hlavě klobouk se širokou střechou v předu, stínící částečně obličej. V ruce velký a těžký koš.) **Dobrý večer, moji přátelé.**

PADR. **Hoši, Seznamte se s paní Novákovou, nejšlechetnější přítelkyní českých legionářů.**

LEGIONÁŘI (hrnou se kolem Klutzika.)

KLUTZIK (Vytahuje z koše balíčky cigaret, čokoládu, malé dýmky, tabák, jiné maličkosti a poděluje vojáky.)

PADR. (ukazuje na Víta a jeho druhy.) **Tihle půjdou zítra na frontu poprvé, ti by měli dostat víc.**

VÍT (stranou) **Ta její tvář je mi nějak povědomá.**

PADR. **K tomu všemu co pro nás dělá, chodí paní Nováková ještě do kanceláře vypomáhat.**

KLUTZIK. **Tak, tadyhle je pro naše mladé hrdiny, kteří půjdou k tomu krvavému křtu.** (Dá po dárku Vítovi a jeho dvěma druhům.)

VÍT (Stranou) **Kde já jsem tuhle tvář viděl?**

KLUT. (Postaví si košík, upravuje si klobouk.)

DRUHÝ LEG. (Přistoupí ke košíku, chce jej zdvihnouti). **Dovolte, abych vám ten košík nesl, milá krajanko. Jak vidím je těžký a vy jste jistě unavena.**

KLUTZ. (rychle.) **Ne, ne, děkuji vám, milý krajane, děkuji.** (Zdvihne opatrně a skoro úzkostlivě košík a odchází do vedlejší místnosti.) **Na shledanou, mladí hrdinové, vraťte se zdrávi!**

PADR. **Takhle nyní projde všechny místnosti domu a kde uvidí nějakého legionáře, každému dá nějaký dárek. Zlatá ženská.**

TŘETÍ LEG. Je to krásné, když takto lidé chápou svoje povinnosti.

VÍT. Líp snad nikdo nevykonal povinnost, nežli tuhle náš hrdina Padrnoch, který nechal na bojišti svoji pravou ruku. A nenaříká si, je vesel, jako by se mu bylo nic nestalo. Musíte nám vypravovat, jak to bylo.

PADR. (Vede ostatní k stolku nedaleko vchodu (v pravo v předu a usedají.) Větší oběť přinesli ti, kteří tam nechali celou kůži. A ostatně každá matka, která ve válce ztratila syna, přinesla větší oběť své vlasti nežli já. Co pak mně je hej. Vědomí, že jsem dal ruku nejenom za Francii ale i za svobodu vlasti, taky něco znamená. Prozatím mám tuhle medaili.

VÍT a druzí (prohlížejí si vyznamenání, které má invalida na prsou.)

NIKODEM a TAJEMNÍK (vejdou).

NIKODEM. To jsem rád, že jsem vás zastihl ještě před odchodem.

JEDNATEL (Vede Nik. k svému stolku.) Chcete si dáti vidovati svoje papíry?

NIKODEM. Nejenom to, ale chci se vyptati na cos důležitého.

VÍT (pozoruje Nikodema užaslýma očima.)

PADR. (Vidí Vítovo rozrušení, podívá se směrem jeho očí.)

VÍT (dá si prst na ústa.) Pozor, tamhle ten člověk je mi podezřelý. Co tu dělá? Za mnou jistě nepřijel.

JEDNATEL (usedne k svému stolku, odmyká zásuvky.)

NIKODEM. Zde jsou moje papíry.

TAJ. Ah, taky z Chicaga?

NIKODEM. Vidím, že tu již někoho z Chicaga máte. Přijel jsem právě k vůli té osobě.

TAJ. (V rozpacích) Totiž ne.... ne..... nemohu o tom mluviti.

NIKODEM. (Ohlédne se, neslyší-li někdo jeho slov. Je ubezpečen, neboť)

VÍT, PADR. a druzí (staví se býti zabráni v tichém hovoru).

NIKODEM. Není tu přihlášena ženština jménem Minerva Nikodemová, která sem přijela s doporučením od chicažského výboru?

JEDNATEL. Nemohu o tom mluviti. Já nevím.

NIKODEM. (Vytáhne z kapsy listinu, rozprostře ji před úředníkem). Tadyhle je nařízení od hlavního výboru, že mi máte poskytnouti informace, jichž budu míti zapotřebí. Jedná se o věc důležitou. Prosím, odpovídejte.

JEDNATEL (Prohlíží listinu.) Oh to je jiné. Ona osoba je tady, ale působí tu pod jménem Nováková. Dělá ostatně tolik dobra, že se stala miláčkem celé kolonie.

NIKODEM A vypomáhá při tom v kanceláři, že ano!

JEDNATEL. Ano, přichází dvakrát za týden. Právě dnes je zde.

VÍT (nakloněn k svým druhům.) Ten člověk jest můj strýc, ale zapřísáhlý nepřítel akce za osamostatnění českého národa.

PADR. (ohromen.) Million kanonů! Cože?

DRUHÝ LEG. To není možné! To by byl pěkný Čech!

VÍT. Musíme vyzkoumat, co ho sem přivedlo. Je to věrný žák toho Výkruty, o kterém jste tu čtli, že bojuje zuby nehty proti akci a vynáší Rakousko jako jedinou spásu Čechů.

PADR. To tam máte pěknou chásku, v té svobodné Americe. Když Amerika zápasila o svobodu, šli jí Francouzi na pomoc a když zápasí Francie o svoji existenci, dostává se jí z Ameriky výsměchu!.

VÍT. Já se vytratím, aby mne nepoznal.

PADR. Zafačuj si hlavu, jako raněný. Takových tu chodí plno. Toho si nikdo nevšímne.

VÍT. To udělám. (Vyjde.)

TAJEMNÍK. A to jste přijel z Ameriky schválně k vůli ní?

NIKODEM. Mám tady obchodní řízení. Dodávám Angličanům válečné potřeby. A při tom chci onu paní překvapiti. Půjdu se k ní podívati nahoru.

TAJEMNÍK. Nemusím vás představovati?

NIKODEM. Ne, to není zapotřebí. Poznám ji tak dobře, jako ona mne.

TAJEMNÍK. A já teď se snad konečně dostanu na sousto. Už umírám hlady.

NIKODEM (Vyprovodí jednatele k dveřím v pravo) Tak na shledanou. Uvidím vás zítra a budete mým hostem. Počastuji vás po americku.

JEDNATEL. Au revoir (Ó revoár.) (Odejde, pozdraviv se letmo s Padrnochem.)

NIKODEM (Jde ku dveřím v prostředku.)

PADR. (Zastoupí mu cestu.) Dobrý večer, pane Chikáčane!

NIKODEM (Na okamžik zaražen) Na... nazdar, hrdino, nazdar. Což to mám napsáno na nose, že jsem z Chicaga?

PADR. Copak tam dělají naši vlastenci? Ještě se nám smějí, že jsme blázni a jdeme bojovat a nechat se zabíjet jen tak pro bláznivý nápad?

NIKODEM. Hm... Ano... Žel, že tam jsou ještě takoví. Ale mnoho jich není.

PADR. (Stále hlasitěji) Ale stále ještě dost, hromy a granáty, aby někteří mohli se přijíti podívati i sem na nás, jak se nám vede, zdali ještě máme v hlavě ty pitomé nápady, že spojenci napráskají Němcům a dají nám Čechům a Slovákům svobodu? Není-li pravda?

NIK. Já vám nerozumím, příteli. Jsem jedním z pracovníků v národním výboru a věřím, že to, co zde děláte, jest přímé vykupování svobody československých zemí vlastní krví. Obdivuji vás...

(Legionáři přicházejí z vedlejší místnosti, přilákáni hlukem hádky a staví se kolem debatujících, poslouchajíce se zájmem.)

PADR. (Přeruší Nikodema) Tatatatata... Komu to chcete povídat! Vždyť my zde víme, jací jste vlastenci. Zatím co vlast zmítá se ve smrtelném zápasu, když není ve vlasti matky, která by neměla oči do krvava vyplakané nad ztrátou svých dítek, máte se vy v Americe dobře, bavíte se, tancujete, hodujete, banketujete a při tom obracíte desetkrát v ruce dolar, který máte dát na oltář vlasti...

NIK. (Snaží se invalidu přehlušiti svým hlasem) Tak zlé to není. My také cítíme s vlastí a národem...

PADR. Ano, cítíte! Co cítíte? Spokojenost nad tím, že jste za pecí, million kanonů! Co jste dělali když vypukla válka a mluvilo se o českých legiích? Byli u vás lidé, kteří se smáli těm Donkychotům, kteří si mysleli, že mohou své vlasti vybojovati svobodu. My jsme si připínali k pasu bodák a potěžkávali pušku, my stáli v poli, kradli minuty spánku v podzemních děrách, my obvazovali jsme si starými hadry omrzlé nohy a ruce, stahovali si řemeny na prázdných střevách, my stáli po pás v ledové vodě a hleděli jsme přes parapet, jak se proti

nám valí mračna otravného plynu zatím co šrapnely Boše skučely nám nad hlavami a praskaly nám za zády; my dělali to vše v naději, že tím dokážeme, že Čech není Rakušan a přispějeme k osvobození naší vlasti, zatím co u vás v Americe byli novináři, kteří se smáli tomu, že by bylo něco takového jako české setniny pod českým praporem v poli. My tady dávali již svoje ruce, nohy, čelisti, ba i celé hlavy a teplou krev svých těl, dávali se zabíjeti a umírali jsme vyslovujíce jméno své vlasti a tam u vás v Americe psali novináři, že je nesmyslem organisovati se k dobývání svobody českému národu.

Takoví jste u vás vlastenci. Husovi a Havlíčkovi stavíte pomníky a domy, ale jejich duch, jejich lásku k svobodě, jejich vzdor proti tyranům zašlapáváte svýma nohama...

VÍT (Vejde z venčí s hlavou pokrytou bílým obvazem, tak že není k poznání. Vida, že Padr. debatuje s Nikodemem učiní bezradný posuněk a přimísí se k posluchačům.)

NIK. Mohu říci také pár slov na obhajobu Ameriky?

LEGIONÁŘI. Ať mlčí! Neposlouchejme ho! Co tu mezi námi chce?

PADR. (Zdvihne velitelsky ruku) Nechte ho mluvit. Úctu před kuráží!

NIK. Chcete, abych vyjádřil city české Ameriky k vám, kteří jste šli za Francii a za svobodu své vlasti bojovati? (Přikročí rychle k Padrnochovi, chopí se jeho zdravé ruky a nežli se tento vzpamatuje, zdvihne ruku tu ku svým rtům a políbí ji.)

LEGIONÁŘI (Na okamžik zaraženi, dívají se jeden na druhého, pak se dají do potlesku a volají) Nazdar, Vive la France, Vive la Bohême.

NIK. Vězte, přátelé, že Američan ruky nikomu nelíbá. České děti se v Americe odnaučí líbání rukou dříve nežli se naučí anglicky říci "já". Ale mnou zlíbala česká Amerika všechny ruce, které se chopily zbraně proti našemu odvěkému nepříteli, aby dokázaly, že psí krev nenahradila ještě v žilách všech Čechů, dědictví našich předků, krev husitskou.

LEGIONÁŘI. Výborně! Bravo! Ať žije česká Amerika.

PADR. A což je-li to vše pouhá komedie na naše oklamání, million kanonů? Je-li tu svědek, který vás zná, jako nepřítele našich snah!

(Z dáli ozve se temné zadunění . Všichni se na okamžik zarazí a poslouchají.)

PADR. Někde vylítla předčasně mina.

DRUHÝ LEG. Není to kanonáda?

PADR. Nesmysl!

DRUHÝ LEG. Nebo Zeppeliny?

VÍT. (Odtáhne Padrn. trochu stranou) Udeř na něho, ať řekne přímo, co ho sem přivedlo.

PADR. A nyní, pane Američane, řekněte bez okolků, co vás do Paříže přivedlo.

NIK. Hledám jistou osobu, která je nevědomky ve spojení se zrádcem. Chci ji zachrániti a zrádce odhaliti.

PADR. Dle toho znáte zrádce?

NIK. Částečně. Setkal jsem se s ním jednou. A mám strach, že je třebas i tady ve vašem středu.

VÍT. Ať řekne, kdo je ten zrádce.

PADR. Nechtěl byste nám říci něco bližšího o tom zrádci, abychom věděli, komu zakroutit krk, kdyby nám padl do rukou, million kanonů?

(Zadunění, trochu bližší. Legionáři jeví nepokoj.)

PADR. (Mávne rukou) To nic není, tadyhle poslouchejte.

NIK. Setkáte-li se někdy s chlapiskem s levým uchem rozseknutým, pak se mějte na pozoru. Mohl by to býti rakouský obrlajtnant von Klutzik, který dal střileti české vojáky na ruských hranicích, když místo provolávání slávy císaři si odplivli. Pět jich dal popraviti, samých dobrých, českých hochů, sokolů, za to, že nechtěli býti Rakušany. Jeden hoch ho ale nadosmrti poznamenal na uchu.

PADR. A téhle pohádce máme věřit?

(SILNÉ ZABURÁCENÍ. Pak střelba z pušek a děl ze vzdálenosti.)

LEGIONÁŘI. Zeppeliny! Zeppeliny nad Paříží. (Všichni se hrnou k oknům.)

NIK. (Trochu vyděšen a trochu zvědav) Zeppeliny?

(Většina legionářů, nemohoucích získati místo u okna spěchá do vedlejší místnosti.)

(Zůstanou Nikodem, Padr, Vít, dva mladí a jeden starší legionář.)

STARÝ LEG. (Hrozí oknem k nebi) O vy barbaři! Zase přicházíte zabíjet svými bombami nevinné děti a ženy! Těšte se na den odplaty.

DRUHÝ LEG. (Dívaje se oknem). Tamhle je jeden. Vidíš ten podlouhý bod, ke kterému směřují paprsky reflektorů?

PADR. To je někde nad Versailem. Jakmile ho chytnou reflektory, tak ho nepustí. Hle, jak kolem něho praskají granáty našich děl. Vidíte ty obláčky.—

NIK. (Tlačí se za legionáři k oknu.)

(Do ran, které zaznívají z dálky ozve se mohutnější zaburácení blízko.)

KLUTZIK (Vykoukne z prostředních dveří, ale vida, že blízko východu jsou legionáři seskupeni kolem okna, couvne zpět nejsa nikým pozorován. Je stále ve svém přestrojení za ošetřovatelku, ale bez koše.)

PADR. Rány se blíží.

DRUHÝ LEG. Co je to tamhle za červenou záři?

PADR. To už asi někde zapálili. (K Nik.) Pojď'-te se podívat; tadyhle budete lépe vidět. Vidíte tu zář? A tamhle také! To je práce Germánů. Tomu říkají šíření kultury.

NIK. To je hrozné, to je hrozné!

(Rány ozývají se stále blíže. Také troubení polnic. Legionáři vybíhají ze středních dveří, postojí u okna obsazeného Vítem a jeho druhy a spěchají ven. — Jiní přicházejí dovnitř. Všichni jeví jakési poplašení, dychtivost všechno viděti, ale ne strach.)

PADR. (Nechá Nikodema v okenním výklenku a jde k legionářům.)

VÍT. Co tomu říká?

PADR. Že je to hrozné.

VÍT. Nesmíme ho spouštěti s oka, dokud se nedozvíme, co zde skutečně chce.

(Hromová rána. Kdo není u okna, spěchá k němu. Všichni se dívají ven.)

KLUTZIK (Chce využitkovati okamžiku, kdy jsou všichni u oken k proklouznutí ven, vyjde opatrně ze středních dveří a plíží se k dveřím v pravo. Když vidí, že se Padr. ohlédl, staví se lhostejným a jde přímo k východu.)

PADR. (Ohlédne se na Nikodema a spatří Klutzika) Ah, paní Nováková. To vás asi vyděsilo při práci!

NIK. (Jakmile slyší "paní Nováková" škubne sebou a obrátí se dovnitř pokoje.) Mirva! (Napne zrak a svraští čelo.) To přece není Mirva! (Zůstane v úkrytu, pozoruje.)

KLUTZ. Ano, ano, ale strachu nemám. Spěchám do nemocnice... (Jde rychle ku dveřím.)

PADR. Co vás to napadá! Snad nechcete na uli-

ci, million kanonů, když Bošové posílají svoje navštívenky se Zeppelinů. Ani pomyšlení!

KLUTZ. Jdu za povinností. . . . . .

PADR. (Zastaví ji.) Ne, ne, ne, vy nesmíte z tohoto domu, který má pevné klenutí a tři poschodí nad námi.

KLUT. Ale já musím! Povinnost. . .

PADR. (Posadí ji šetrně na židli.) Naší povinností jest nedopustiti, aby se vám stalo něco zlého.

NIK. (Pro sebe) Listin pro Mirvu použila jiná špehounka, paní Nováková. Nu, teď mám ruce volny.

(Oslňující blesk osvítí místnost. Blesk není doprovázen žádnou větší ranou.)

KLUTZ. (Vyskočí.)

PADR. Co to bylo? Million kanonů? (Běží k oknu.)

DRUHÝ LEG. Přímo nad našimi hlavami.

TŘETÍ LEG. Bomba to nebyla, nebylo slyšeti žádnou ránu.

STARÝ LEG. To byl nějaký signál.

PADR. Kdo by dával signály? Leda Zeppelinům, aby věděli, kam mířit na střed města.

Všichni se dívají oknem.

KLUTZIK (Spěchá ku dveřím. Otevře je, couvne) Proklatě! Legionáři na všech stranách! (Běží zpět, nakoukne do středních dveří.) Tady taky. (Spěchá k přístěnku za tajemníkovým stolkem, vklouzne do něho, zavře za sebou dvéře.)

NIK. (Nepouští ho se zraku). Tak, dobře, ptáček je v pasti. Teď jen se přesvědčit, kdo ta paní Nováková je.

PADR. (Obrátí se do místnosti.) Tohle se musí vyšetřit. To byl signál pro Němce, hromy a granáty!

DRUHÝ STARÝ LEG. (Vrazí bez dechu středními dveřmi, nesa v náručí roztrženou kovovou krabici) **Zavřít okamžitě všechny východy! Tady se podívejte!**

LEGIONÁŘI (Hrnou se za ním do světnice.)

PADR, VÍT a druhové opustí okno, shrnou se kolem druha s krabicí.

DRUHÝ STARÝ LEG. (Staví krabici na tajemníkův stůl) **Zráda! Bošové mají svého člověka zde, v našem středu.**

LEGIONÁŘI. **To není možné! Hledejte zrádce. Zavírat všechny východy!** (Obklopují krabici.)

DRUHÝ STARÝ LEG. **Jak zablesko to veliké světlo, vyběhl jsem na střechu. A hle, co jsem našel za komínem. Signál, musel býti viděn na míle daleko. Lepšího znamení, kde je střed města, nemohl nikdo Zeppelinům dáti.**

LEGIONÁŘI **Běda zrádci! Kde je ten bídák! Na lucernu s ním! Kulky je pro něho škoda.**

PRVÝ STARÝ LEG. (Hned při začátku poplachu spěchal ven, zavříti východy, nyní se vrací. Oznamuje) **Všechno je zavřeno a každý východ hlídán. Ani myš neproklouzne.**

PADR. **Zrádce musí býti nalezen.**

VÍT. **Nebude třeba dlouho hledati. Je-li tu v domě někdo schopný zrady na svém národu, pak jest to tento člověk z Chicaga, jeden ze zarytých nepřátel české samostatnosti, Čeněk Nikodem!**

NIK. (Zprvu ohromen, vzpamatuje se rychle) **Ano, jsem Čeněk Nikodem z Chicaga. Kdo je ten smělý muž, který mne obviňuje?**

VÍT (Strhne si obvazy s hlavy) **Já, pane strýčku.**

NIK. (Ohromen) **Vít! Ty zde?**

VÍT. **Ano, já!**

NIK. A ty si troufáš mne obviňovati z tohoto strašného činu? Mne, bratra své matky?

VÍT. A kdyby to můj vlastní bratr byl a můj vlastní otec, kdyby se dopustili zrady na mém národu, neznal bych slitování a konal svoji povinnost.

NIK. Víte! Já, zrádce? Mýlíš se strašlivě!

PADR. Tento mladý muž má pravdu. Upozornil mne na tohoto Američana dříve nežli k výbuchu došlo.

PRVÝ STARÝ LEG. (Přinesl si z druhé místnosti tlustý provaz a stojí přichystán za Nikodemem.)

NIK. Nuže, abyste věděli, kde zrádce je...

(Domem otřese strašlivá rána. Dunění a rachot přehluší hlas Nik.)

PADR. Aha, tady jsou výsledky! To bylo zrovna tady někde vedle. Jaké pak další důkazy? Svažte jej.

STARÝ LEG. (Skočí ze zadu na Nikodema s provazem a začne jej spoutávati za pomoci druhů.)

NIK. Hoši, podívejte se do...

DRUHÝ STARÝ LEG. (Zaváže svým strakatým šátkem Nik. ústa.)

LEGIONÁŘI (Donesou zmítajícího se Nik. na židli a připoutají jej k ní, tak že se nemůže ani pohnouti.)

STARÝ LEG. Tak i do našeho středu si troufáte, vy zrádné duše?

VÍT (Předstoupí se založenýma rukama před Nikodema) Vzpomínáš, drahý strýčku, jak jste se mi s Mirvou smáli, že se vám podařilo mne odstraniti? Dobře si to súčtuj, jak jsi se mnou jednal, jak jsi mi vycinkal a tatrmanem mne nazval, když jsem ti řekl, že pojedu na vojnu, bojovati proti Němcům. Toho jsem se nenadál, že tě láska ke kaise-

rovi povede až sem. Nu, od Výkrutova odchovance se dá očekávati všelicos.

(Nová rána, poněkud vzdálenější.)

PADR. Slyšíš, to je výsledek tvé práce. Našli střed města a budou vraždit a bořit a prolévat krev.

STARÝ LEG. Co s ním uděláme?

PRVNÍ STARÝ LEG. Jak ho odklidíme, aby se nikdo nedověděl, že Čech byl zrádcem?

PADR. Velký kanál je pod domem a ve sklepě padák. Spustíme ho tam a ani vrabec po něm nezacvrliká.

VÍT. Vidíš, strýče, kam jsi to dopracoval! Ale tebe mi líto není. Jenom tvé matky, dobré babičky. Ale ona se nikdy nedozví, kam jsi se poděl. Ani kdybych se vrátil, neřekl bych jí, co se s tebou stalo, aby nezemřela hanbou, že se její syn stal zrádcem.

NIK. (Pokud mu to provazy dovolují, zmítá sebou na židli a koulí prosebně očima. Snaží se křičeti, ale šátek dusí jeho hlas.)

(Venku vzrůstá hluk lidských hlasů a praskot. Oknem mihne se rudá záře. Dunění se vzdaluje.)

PRVNÍ STARÝ LEG. (Přiskočí k oknu) Bestie! Bomba padla na plno. Dům hoří!

DRUHÝ MLADÝ. Vedle?

PRVNÍ STARÝ. Ne, třetí dům odtud. Jistě jsou tam lidé v nebezpečí života.

PADR. Rychle pomáhat zachraňovat, million kanonů. Ty Charles (Šárl) zde zůstaneš u tohoto chlapíka na stráži. My ostatní půjdeme zachraňovat a hasit a pak se sem vrátíme k vykonání ortelu. En avant! (Anavá) (K hlídání označí legionáře, který jest asi stejné postavy jako Klutzik.)

PADR. A ty, Šárl, dobře hlídej. Jenda zůstane u dveří a bude hlídat tam. Ani noha nesmí z domu uniknout. A teď en avant!

(Všichni se vyhrnou.)

CHARLES. (Tuto úlohu může hráti kterýkoliv z výše uvedených legionářů mimo Víta a Padrnocha.) (Obkukuje Nikodemova pouta a přitahuje kde uvolněno.) Řeže, řeže to, staroušku? Nu jakáž pomoc! Zrádce to zasluhuje. Což kdybych přitáhl trochu kolem krku? Měl bys to trápení odbyto najednou. Ale to by byla pro zrádce příliš krátká a hezká smrt. Počkáme, až se kamarádi vrátí od hašení. Pak tě teprve odexpedujeme.

NIK. (Snaží se křičeti. Divné zvuky vycházejí ze zavázaných úst.)

CHARLES. Tak jen si zazpívej, staroušku, na rozloučenou. Jen si zazpívej. Máš hezký hlas, ale co zpíváš, to nepoznávám. Aha, rakouskou hymnu? Nebo Wacht am Rhein? Nu pravda, tvoji patroni zase dobyli velkého vítězství! To bude zase dětí a ženských pobito. To stojí za takovouhle písničku.

NIK. (Zmlkne.)

CHARLES (Jde se dívat z okna) Nu, už jsou ti ptáci pryč. Moc toho nepořídili. A oheň vedle už je taky skoro uhašen.

KLUTZIK (Vykoukne ze svého úkrytu. Rozhlédne se. Vyklouzne ven. Přiskočí k středním dveřím a staví se, jakoby právě jimi byl vešel do místnosti. Jde k východu.)

CHARLES. Ah, paní Nováková. To jste asi zažila strachu! Co?

KLUTZIK. Jen když to dobře dopadlo! Teď půjdu. (Jde ke dveřím, vychází.)

CHARLES (Pojednou sobě vzpomene) Apropos (apropó), paní Nováková. Musíte tady počkat, až přijdou naši zpátky. Mám přikázáno nepustit ven ani myš. Podívejte se, tadyhle máme chyceného ptáčka (Ukazuje na Nikodema) To je špehoun,

který dal na střechu signál. Nepřál bych si býti v jeho kůži. (Vede Klutzika zpět do místnosti.)

KLUT. (Pohlédne zpytavě na Nik., jenž má půl tváře zastřeno šátkem.) Tak, zrádce? To je pěkné! Ale odpusťte, já musím pryč. Musím do nemocnice.

CHARLES. Já vás nesmím pustiti, paní. Rozkaz jest rozkaz.

KLUT. Nesmysl. Mne se to netýká. (Chce projíti mimo vojáka.)

CHARLES (Zastoupí mu cestu) Je mi líto, ale nemohu si pomoci.

KLUT. (Rozmrzele vrátí se do místnosti, sklesne na židli. Dívá se zkoumavě na Nikodema.) — Proklatě! Co dělat?

CHARLES. (Jde k oknu, dívá se ven) Jak je ta Paříž černá. Ani světélka nikde.

KLUT. (Přistoupí za Charlesa) Skutečně! Tma jako v pytli! (Vytáhne za záňadří revolver, když se Charles dívá z okna, udeří jej pažbou ze zadu do hlavy.) Tak, teď hlídej! Ještě dobře, že jsi mně ukázal cestu v té tmě!

CHARLES (se svalí) Oh!

KLUTZIK (se rychle rozhlédne po místnosti, přiskočí k dveřím v pravo, otevře je, podívá se do nich) Tam také stojí jeden. (Vrátí se rychle dovnitř, přistoupí k Nikod.) Počkej, brachu, vytřeme jim zrak oba. Dle toho, co ti tu slibovali, budeš rád, když se dostaneš odtud a mně můžeš pomoci. Ten provaz se znamenitě hodí.

NIK. (Spustí poněkud hlavu).

KLUT. Nu, ti tě zašněrovali! Za dvě minuty jsme oba dole v ulici a pak ať nás hledají. (Rozvazuje provaz, jímž je Nik. spoután). A to ti povídám, žádné hlouposti . . . Podívej se! (Ukáže revolver.)

NIK. (Sproštěn pout, postaví se rychle, strhne si šátek s úst) Děkuju. Kdo jste vy?

KLUT. **Teď není čas na výklady. Tadyhle přivážeme provaz, já se spustím napřed a vy za mnou.** (Přivazuje provaz k oknu.)

NIK. (Stranou) **Ta tvář, ta tvář! Kde já jsem ji viděl!** (Ohmatává si údy odřené provazy) **A je to muž a ne žena!**

KLUT. (Když je provaz přivázán) **A teď** (ukáže na vojáka) **Jeho kabát! Jsem připraven na prozrazení.** (Shodí ženské šaty, je ve vojenských kalhotech.)

NIK. (Chce se přiblížiti ke Klutzikovi od zadu.)

KLUT. (Maje revolver stále v ruce, bleskurychle se obrátí a nasadí Nik. revolver na prsa) **Pozor, chlapíku! Odvleč toho chlapa do přístěnku a vysvleč ho!**

NIK. (vleče omráčeného vojáka do přístěnku za tajemníkovým stolkem, ohlížeje se stále po revolveru v Klutz. ruce.)

KLUT. **Ať jsme pryč, nežli se ostatní vrátí.** (Jde ohledávat provaz, je-li dobře připevněn. Poslouchá u dveří.) **Ještě nejdou.** (Za Nikodemem do přístěnku) **Jste hotov?**

NIK. (Z přístěnku) **Ano.** (Vyjde) **Leží to tam.**

KLUT. (Vejde do přístěnku.)

NIK. (se vítězně zasměje, chystaje se zavříti za Klutzikem dvéře přístěnku) (Stranou) **Tak, teď je ptáček v kleci.** (Přistoupí ku dveřím.)

KLUT. (Vystrčí ruku s revolverem) **Pryč od těch dveří!)**

NIK. (Učiní posuněk, zklamání, a vzteku. Podívá se k oknu) **Ah, tadyhle!** (Vytáhne z kapsy důkladný nůž, přistoupí k oknu, odřezává provaz tam kde visí z okna ven.)

KLUT. (Z přístěnku) **Co tam robíš?**

NIK. **Zkouším, je-li provaz dosti dlouhý k zemi.**

KLUT. (Vystoupí z přístěnku oblečen v legionářovy šaty.)

NIK. (Překvapen) Je to možné?

KLUT. A teď ještě bílý obvaz na tuto stranu obličeje a ucho. Nu, co koukáte na to ucho tak jako ucho! To je památka z bitvy. Dnes je poznamenaných lidí na milliony. (Drží stále revolver v ruce proti Nikodemovi.) Honem, šátek ven!

NIK. (zavazuje Klutzikovi hlavu. Pojednou se na Klutz. vrhne, vyrve mu revolver z ruky.) Hands up! Ruce vzhůru!

KLUT. (Zdvihne váhavě ruce. Jeho tvář se rozšiřuje k úsměvu a jeho ruce zvolna klesají) Ta bouchačka není nabitá!

NIK. (Zamíří mu na hlavu) Zkusím to!

KLUT. (Zdvihne rychle ruce.)

NIK. S takovým trikem na mne nepřijdete, Herr von Klutzik!

KLUT. (Ohromen) Cože, vy... (Spustí ruce).

NIK. Ruce nahoru! Ano, znám tvoje jméno. — Panečku, takový vroubek, jaký ti zanechal na uchu voják-sokol, prozradí lotra po celé světě... Ruce vzhůru.. A odpovídej! Kde je Mirva?

KLUT. (Vyjeveně) Člověče, kdo jste?

NIK. Odpovídej, kde je Mirva?

KLUT. Ah, vy jste Nikodem z Chicaga.... Přijel jste za ní?

NIK. Ano. Přijel jsem ji zachrániti

KLUT. Zachraňte mne a povím vám o ní. Jsem její bratr.

NIK. A ty jsi z ní udělal špehounku, zrádkyni národa. A já bych tě měl propustiti? Propustiti zrádce?

KLUT. Rozhodněte se, již jdou!

NIK (Se poohlédne.)

KLUT. (Skočí na něho, jediným hmatem vytrhne mu revolver z ruky) **Tak! A teď papíry sem. Tvoje papíry. Budu jich potřebovati. Sem s nimi!**

NIK. (Zachovává i ve své situaci hrdou důstojnost. Má ruce za zády a čelí Klutzikovu revolveru odhodlaně) **Papíry nedám.**

CHARLES (Objeví se za zády Klutzika ve dveřích přístěnku, drže si hlavu. Vzpřímí se a pojednou vrhne se ke Klutzikovi s divokým zařvaním) **Zrádče!**

KLUT. (Uskočí, obrátí se proti novému nepříteli se zbraní v ruce. Ustupuje po zpátku k oknu, se kterého visí provaz, při tom zadržuje Nikodema i legionáře svým revolverem) **Takhle vám vytře liška zrak, vy hloupí diplomati.** (Nespouštěje oba se zraků a míře na ně revolverem do posledního okamžiku, překročí kraj okna, chopí se provazu a vydá pronikavý výkřik. Zmizí.)

(Venku je slyšeti pád těla a bolestné zaskučení.)

CHARLES. **Co to?**

NIK. **Přeřízl jsem provaz. Spadl dolů.**

CHARLES. **S druhého poschodí. Ten neuteče.**

NIK. **Neušel osudu zrádce!**

CHARLES. (Podívá se na sebe) **Co se to se mnou dělo?** (Sahá si na hlavu.)

NIK. (Ukazuje na okno) **Nepoznal jste ji?**

CHARLES (Ohromen) **On... ona?** (Běží ke dveřím, otevře je.) **Pozor, již jdou. Vstupte do přístěnku, ať mám čas jim to vysvětliti.**

NIK. (Vejde do přístěnku, zavře za sebou dvéře.)

CHARLES (Postaví se před židli, na které byl dříve přivázán Nikodem, čelem ke dveřím.)

PANDROCH (a ostatní legionáři se hlučně přiženou. U dveří se zarazí.)

PADR. **Kde je zajatec?**

CHARLES (Ukáže na okno) Vyskočil oknem.

PAD. Tys ho nechal utéci? (K legionářům) Přineste ho živého nebo mrtvého, milion kanonů.

Oba Vítovi druhové a první starý leg. odběhnou.

PADR. Jak mohl utéci? Vždyť byl přivázán.

CHARLES. Uvidíš, až ho přinesou.

PADR. Zatím co jsme hasili oheň, byl by utekl. To byla práce! Mám ruce celé popálené.

VÍT. Oh, kéž bych již byl na frontě a mohl sypat smrt na ten národ vrahů a barbarů! Napřed ale musíme vykonati svoji povinnost na tom, kterého máme v rukou.

LEGIONÁŘI (Přinášejí Klutzika, skučícího tiše.)

DRUHÝ MLADÝ LEG. Obě nohy přeraženy. Kosti v těle též.

VÍT. (Postaví se opodál, zakrývá si oči) A to je můj strýc. Bratr mé matky...

LEGIONÁŘI (Složí Klutzika nešetrně na zemi u dveří.)

KLUTZIK (Zavyje bolestí.)

TŘETÍ MLADÝ LEG. To je děsné! (Odvrací se.)—

PADR. (Přistoupiv ke Klutzikovi) Naše uniforma?... Co to, to není on! (Skloní se nad Kl.) — (Obrátí se k Charlesovi) Kde máš svého zajatce, chlape? Kde je ten zrádce?

CHARLES (Chladně) Zrádce je tady! Podívej se mu na ucho!

Padr. (Skloní se nad Kl., pozdvihne jeho hlavu, vidí rozseknuté ucho) Poznamenaný, million kanonů, vždyť je to ten oberlajtnant Klutzik.

CHARLES. Ano, ten, který dal střileti české vojáky, naše sokoly, za to, že nepovolávali císaři slávu. A ten člověk mezi námi žil po celý měsíc jako paní Nováková a my jsme jej na rukou nosili.

LEGIONÁŘI **Cože?... To není pravda!...**

CHARLES (Jde k stolu, sebere ženské šaty a hodí je na zemi) **Zde je jeho maska.**

LEG. (Kupí se kolem Klutz. jevíce údiv a hněv.)

PADR. **Kdo jej prozradil?**

NIK. (Stane ve dveřích přístěnku) **Já, pánové; doufám, že nyní víte, kdo dal signál na vaši střechu? —**

LEGIONÁŘI. **To byl hrozný omyl... Odpusťte nám to... Pardonez nous!** (Pardonénů).

VÍT (Přistupuje k Nikodemovi) **Odpustíte mi to, strýčku?**

NIK. (Podává mu ruku) **Ty bys mi byl pěkně zatopil! Ale odpouštím všem s podmínkou, že mi přenecháte zrádce.**

PADR. **Snad ho nechcete zachránit?**

NIK. **Nikoliv. Zaslouží si trest smrti. Ale slíbím mu krátkou smrt, řekne-li mi důležitou věc.**

PADR. **Budiž** (Všichni ustoupí.)

NIK. (Skloní se nad Klutzikem) **Chceš-li míti muka zkrácena, řekni, kde je Mirva.**

KLUT. **Zastřel mne a zachraň Mirvu, aby se nedočkala podobného osudu jako já...**

NIK. **Kde je, mluv!**

KLUT. (S námahou) **V Americe zůstala... já jsem jel... najdete ji....**

NIK. **On omdlel. Ale řekl, co jsem chtěl věděti.**

PADR. **Přes těla zrádců k vítězství, hoši. Allons enfants!** (vyslov alonzanfán.) (Střelí Klutzika.)

NIK. (Zastře sobě tvář, jde pomalu do pozadí.)

LEGIONÁŘ (Vrazí do sálu mávaje nad hlavou francouzským časopisem) **Hoši, hoši! Amerika vypověděla Německu válku!**

Všichni (provolávají slávu, zpívají Marseillaisu, mávají praporky.)

NIK. (Vytáhne ze záňadří americký prapor, políbí jej a mává jím.)

VÍT. A nyní na rychlou cestu k úplnému vítězství a osvobození vlastí. Teď již není o výsledku pochyby.

(Opona.)

JEDNÁNÍ IV. (1918.)

Pokoj ve velkém moderním hotelu. V pozadí velké skleněné dvéře, vedoucí na balkon neb dvě až k zemi sáhající okna. Jimi viděti v povzdálí vrcholy dvou vysokých žerdí Za nimi modrý prostor nebo nedozírné jezero a nebe

V levo dvéře z venčí, v pravém rohu dámský toiletní stolek. V pravo v předu jiné dvéře. — Na stěně vedle vchodu telefon. V čele pokoje mezi okny nebo nad velkým oknem ozdoba z praporů amerického a československého.

BALTAZÁREK (s oholenými vousky. Švihácky ustrojen, světlé spodky, hedvábnou košili, bílé střevíce. Jeho kabát a klobouk na jedné z židlí. Pohodlně rozložen v lenošce, pokuřuje cigaretu. Čte anglický časopis. Zlostně.)

Deset hromů aby Hindenburgovi tu jeho čtyřhrannou hlavu pohladilo! To s ním bylo slávy! Teď si nechá se všemi svými nepřemožitelnými armádami nasekat od nějakého Foše.. Fuj!.. Prušti vítězové , slavná kaiserova garda, všechno to utíká před Francouzi, Angličany i těmi pitomými Yančíky jako spráskaní kluci. .Pro tu zbabělou spřež jsme se tak obětovali a namáhali . . . . Co ty tomu říkáš, Mirvo?

MIRVA (ustrojená s lacinou okázalostí dámičky z polosvěta; spadlá a pobledlá. Stojí u okna a dívá se teskným pohledem ven. Na otázku odpoví pokrčením ramen.)

BALTAZÁREK. Ptám se, co tomu říkáš! .Slyšela's?!

MIRVA (trpce). Hm! .Vždyť byl Hindenburg se svými Prušáky tvojí modlou.

BALT. Ustaň s předhůzkami, ano? Na konec se raduješ, že spojenci dostali vrch a ženou Němce zpět k hranicím. Zlomyslná jsi na to dost. Nemyslíš na to, že všechny naše naděje a plány jsou jako když bublina praskne . . . .

MIRVA. Naděje! Plány! Jest něco takového pro otrokyni, věc, psa? To je, co jsi ze mne udělal.

BALT. (vstane, blíží se k ní, úlisně). No, no, kočičko, zase ty nářky! Přece víš, že tě má tvůj Jindříšek rád! (Chce ji obejmout.)

MIRVA (odstrčí jeho ruce). Bestie!

BALTAZ. (náhle změněn, tvrdě). Zaraž! Pryč s těma rukama! Já tě naučím se vzpírat! (Stiskne jí paži.)

MIRVA (bolestně a rozhořčeně) . Přestaň, surovče!

BALT. Máš zase zapotřebí pořádné lekce, abys věděla, jak se k svému miláčkovi chovat! Naučím tě, abys mne líbala sama, kdy já budu chtít. A poctivě, žádnou kamufláž.

MIRVA. Oh, zda by smrt nebyla tisíckrát lepší nežli toto otroctví!

BALT. Tatata, přestaň mluvit hlouposti o smrti. A teď se pěkně nalič, ať vypadáš k světu a ne jako zelená sedma. Tvůj pan manžel —(posměšně) — slyšíš, tvůj pan manžel, který si tě sem objednal, může sem každou chvilku přijíti pro pusinku, po kterých se mu asi stýská. Ať se mu líbíš, aby si tě vzal s sebou domů. Aspoň na části, dokud já si na tebe nezavolám. Pěkně rtíky na červeno, aby dostal apetýt a aby sis ho mohla kolem prstu otočit. Jako tenkráte, když ti dělal donášeče zpráv pro tvého bratra . . .

MIRVA (zastře si oči). Ustaň, ustaň mi připomínati, nebo . . . .

BALT. Jaké pak nebo! (Strhne jí ruce.). Teď se hezky uprav, namázni tvářičky a pusu. . Já tě také rád vidím, když vypadáš k světu. (Drže její ruce, přehlíží vilným pohledem celou její postavu.) Vždyť ty jsi přece jen ještě koroptvička k pomilování, když se trochu barvičkami ušlechtíš. Honem, ať jsi za chvilku jako porculánová panenka. Pak si teprvé vezmu několik pus do zásoby, než tě od toho medvěda dostanu zpátky.

(Z venčí zaznívá vojenská hudba, hrající řízný pochod.)

BALT. (pustí Mirvu, jde k jednomu z oken, dívá se dolů). Ta spřež se má proč radovati! Když už měli téměř zadrhnutý krk, vykroutili se nám a teď si foukají a troubí fanfáry. Slavnost za slavností, jakoby už měli kaisera na Heleně nebo na stupních guillotiny. (Podívá se na prapory na stěně mezi okny.) Však on si to tady Nikodýmek zařídil k tomu vašemu shledání. Já bych ty hadry hnedle strhnul.. Co pak mají dnes na té válečné výstavě? (Jde pro noviny, hledá v nich.)

MIRVA (vzdychne z hluboka a resignovaně, jde k toiletnímu stolku, kde se líčí).

(Několik dělových výstřelů z dáli, vzdálené akordy hudby.)

BALTAZ. Hle, hle, dokonce československý den! Vida, vida, jak se naši krajánci roztahují po Americe! To se asi ti aktéři vypínají. (Čte.) Vztýčení československého praporu nad americkou a spojeneckou válečnou výstavou... řeč zástupce americké vlády.... řeč vyslance československé vlády.... (Udeří novinami na zemi.) Tisíc ďáblů aby Hindenburga, Ludendorfa i kaisera s kronprincem vzalo... Že tomuhle nedovedli zabránit! Kde já bych byl nyní, kdybych si nebyl osedlal tuhle laňku. (Pohlédne zálibně na Mirvu.) Poslouchej, kočičko! Nedá-li

nám ten tvůj Vinca příležitost shrábnouti jeho mamon, budeš muset v příštím dopisu požádati o zvýšení alimentu. Já se stále uskrovňovat nebudu!

MIRVA (obrátí se prudce, opře se o toiletní stolek). Ty budeš tak dlouho hřešit na jeho dobrotu, až praskne jeho trpělivost. Přes rok už žiješ a tyješ z podpory, kterou mi dává. Stále mne nutíš žádati více! Nebojíš se, že jednoho dne řekne dost a že bude tvým dobrým časům konec?

BALT. I nebojím! K čemu bych měl tebe? Koroptvička jako ty, to je dar s nebes seslaný!

MIRVA. Upíre! Což mne tebe nezbaví nežli smrt? Musím tě skolit, abych se tě zbavila?

BALT. Ale, holčičko, to nedělej! Pomysli, jakou ošklivou rýhu by zanechal katův provaz na tvém něžném krčku!

MIRVA. Za skolení netvora, jakým jsi ty, by mne žádná porota na světě neodsoudila.

BALTAZ. To je zcela možné. Ale za to, co se stalo v Morgantownu. Osm lidských životů! — A jakmile by se tvůj obrázek dostal do novin, je to venku, holka. Ostatně, ty to víš a proto se cítím ve tvých ručkách v úplném bezpečí. Hleď, tadyhle máš nepravidelně nalíčený ret. A za ouškem ti zůstalo trochu prášku.

(Zvonek telefonu.)

MIRVA. Upíre! (Jde k telefonu.)

BALTAZ. (postaví se těsně za ní, aby mu ani slovo neušlo). To by mohl býti on.

MIRVA (do telefonu). Ano, zde... to jsem já, Mirva... Ah, poznala jsem hned, že jste to vy... nuže, tedy ty... Oh, jak jsi dobrý, hodný... Ach ano, těším se nesmírně a slibuji... Ano, všechno si povíme... Good by! (Odloží telefon. Obrátí se k Baltaz. s vyrazem zoufalého odhodlání.) Nikodem

tady bude za pět minut. Je tady v hotelu. Přijme mne nazpět k sobě. Nyní musíme my dva domluvit. Nepropůjčím se k tomu, co ty chceš. Já toho dobrého muže nepodvedu. Raději...

BALTAZ. (obléká si kabát; lhostejně). Poslechni, holubičko! Ty uděláš, co jsem ti řekl. Bez odmlouvání a vykrucování. Rozumíš? Do měsíce ať mám jeho peníze v hrsti. Pak se budeš i ty míti dobře.

MIRVA (snaží se Baltaz. pohnout, uprosit). Nežádej toho ode mne. Hleď, budu tě třebas nadále podporovat. Budu ti dávati všechno, co ušetřím. Neslituješ se nade mnou? Jindřichu, teď tě prosím, tolik tě prosím, propusť mne z otroctví. Hleď, přes rok jsi se měl dobře jen ze mne, nic jsi nemusel dělat. Není to dost? (Klesne mu k nohám.)

BALTAZ. Vstaň! Nespokojím se žádnými drobečky. Chci míti jeho peníze. A tebe k nim.

MIRVA (vstane; zoufale). Jakým právem jsi ze mne učinil svoji otrokyni?

BALTAZ. Právem člověka, který tě může každou chvilku poslat na šibenici jako špehounku.

MIRVA. A ty jsi nebyl špehounem?

BALTAZ. Oh ano, ale chytrým špehounem. Dával jsem pozor, abych se nezapletl do něčeho, z čeho kouká oprátka.

MIRVA. Až sem a dost. Já se k tomu nikdy nepropůjčím.

BALTAZ. (s úsměvem). Ty budeš pěkně a poslušně dělat, co jsem ti řekl. Buď jista, že budu vědět, jak se držíš. Budu ti stále na blízku. (Tvrdě.) A běda tobě, zapomeneš-li se. S bohem, sladký miláčku. Ale shledáme se zase. (Posadí si klobouk na hlavu, poklepá Mirvě na tvář, pohladí pod bradou,

spěchá k východu v levo. Opatrně vyhlédne.) Výtah jde právě nahoru. Mohl bych se s ním setkat.

MIRVA. Probůh, co učiníš, aby tě nezastihl?

BALTAZ. Buď bez starosti. (Vyjme z kapsy klíč, odmyká dvéře v předu po pravé straně.) Manager hotelu nebyl nadarmo členem naší tajné služby. Vím na něho také leccos a proto jsem v tomto hotelu pánem. Ještě se dočkáš jiných překvapení, kočičko drahá. (Vyklouzne.)

MIRVA (rozčileně spěchá k toiletnímu stolku, doličuje se. Pak přejde k oknu, snaží se opanovati své rozčilení. Dívá se bázlivě ke dveřím.) (Zaklepání.) Vejděte!

NIKODEM (vejde, stane u dveří, rozpačit. — Teskně dívá se okamžik na Mirvu, pak postoupí s pravicí napřaženou). Mirvo! Právě tak jsem si tě představoval. A co jsem se na tebe denně navzpomínal! Nyní nadešla doba, kdy tě mohu povolat zpět, domů.

MIRVA. Již jsem ani nedoufala, že se vaše srdce oblomí. Psala jsem tolikrát, prosila jsem!

NIKODEM (přistoupí, podá jí ruku, učiní pohyb, jako by ji chtěl obejmouti, Mirva poněkud ustoupí, aby se vyhnula). Jakmile jsem se o tobě dověděl, víš, že jsem se ujal svých povinností. Ale k sobě jsem tě vzít nemohl, dokud nebyla válka rozhodnuta. Dokud nebylo jisto, že můj národ dostane samostatnost, nemohl jsem jíti přes tvoje... nu, teď je vše zapomenuto. Náš boj se chýlí ku konci a o výsledku není pochyby. Nyní teprve můžeme si dovolit odpouštět.

MIRVA (pláče).

NIK. (těší, hladí ji). Dnešek, tento velký den a tohle místo zvolil jsem k shledání, odpuštění a smíření. Zde chci oslaviti dvě největší chvíle svého života. Naše slavné vítězství a shledání se svou Mir-

vou, již jsem nikdy nepřestal milovati. (Chopí ji.)

MIRVA (se mu lehce vzpouzí).

NIK. Co, ty mně nechceš nechat zulíbat tvoje ústa? Což nebylo pravdou, co jsi psala, že mne...

MIRVA. Ano, ano, bylo to pravda. Mám vás... ráda, ctím vás. Jsem vám hluboce vděčnou. Ale cítím se vás tak nehodná, cítím se špatná, bídná, že se bojím vaší lásky.

NIK. Jen zapomeň na všechno tak jako já chci... A již mi nevykej. Jsem tvůj manžel a nikoliv tvůj pán.

MIRVA. A co tomu bude říkat va... tvoje maminka? S jakou ona mne přijme?

NIK. Neobávej se, připravil jsem ji na to. Přijme tě jako svoji dceru. A mimo to bude shledání vaše oslaveno v takové chvíli, kdy bude srdce její ochotno odpustit celému světu. To je jedna z příčin, proč jsem pro tebe najal tento pokoj s vyhlídkou na válečnou výstavu. Matinka je již dole, ve společnosti mého starého přítele Vladyky.

MIRVA. Bojím se toho setkání. Nejsem jí hodna.

NIKOD. Maminka je nejenom rozumná, ale i hodná žena, a neučiní ničeho, čím by kalila moje... naše štěstí.

(Z dolejška zvuky hudby.)

NIKOD. (popojde k oknu).

MIRVA (v náhlém rozhodnutí učiní dva kroky za ním, vztáhne za ním ruce).

NIKOD. (přistoupí k oknu). Jak velký, slavný to den. Vše se dnes raduje.

MIR. (nechá ruce klesnout. K sobě). Nemohu!

NIKOD. Průvod již vychází. Rychle přivoláme maminku, aby nic nepromeškala. (Jde k telefonu, mluví doň potichu.)

MIRVA (u okna). Jak velký, slavný to den! A jak strašlivý pro vinníky!

NIKOD. Maminka tu bude v okamžiku. Neměj před ní žádného strachu. Buď jí dobrou dcerou a ona ti bude nejlepší matkou.

MIRVA (zoufale). Kéž bych mohla!

NIKOD. Budeš moci, jen co se vpravíš. (Přistoupí k ní, vezme její ruce, dívá se jí láskyplně do tváře). Je vidět, že jsi mnoho vytrpěla, Mirvo. Ale brzo budeš zase tou starou boubelkou.

BALTAZÁREK (v přestrojení za hotelového poslíčka v červené uniformě s kraťoučkým červeným kabátkem, anglickou čapkou na stranu a řemínkem pod bradu. Otevře dvéře, vejde, zůstane stát u nich). Here you are.

VLADYKA (vtlačí dovnitř kolečkovou židli, na které sedí paní Nikodemová). To je dobrota, ty výtahy, na mou ti o pouti! Bez nich bychom se sem do osmého poschodí my dva nedostali, že ne, paní máti!

MATKA. Myslela jsem už, že se to nezastaví a že dolítnem k Petrově bráně.

NIKODEM. Na takovou cestu máte, maminko, ještě času dost. Prozatím vám nastávají jiné povinnosti. Tak ku příkladu přivítat dceru. Mirvo, pojď políbit maminku — svoji maminku.

MIRVA (přibližuje se nesměle. Chce políbit matku na tvář, ale pojednou klesne na kolena a políbí jí ruku. Pláče.)

MATKA. Tak, tak, dcerunko, vyžalujte si, poplačte si! To je znamení dobrého srdce.

BALTAZ. (u dveří jeví spokojení).

NIKOD. (u okna). Hleďte, matičko, jaký den jsem si vybral k tomuto shledání. Zde budete znamenitě vše vidět. Jak nádherný to pohled na tuto nejkrásnější třídu v Americe v záplavě praporů. —

Mamičko, tenhle pohled vás uzdraví! Vždyť jsou mezi těmi prapory svobodných národů světa i naše československé. A před čtyřmi roky o nás svět nevěděl. (Tlačí židli s matkou k oknu.)

VLADYKA. Ba, na mouti o pouti, byli jsme jen mizernou provincií černožlutého Rakouska a to nestálo za zlámaný pěťák.

BALTAZ. (dělá, jakoby stíral prach se židlí, přitočí se k Mirvě). Vše jde dobře, jen se drž.

MIRVA (lekne se). Ty tady?

BALTAZ. Řekl jsem ti, že tě s očí nespustím.

VLADYKA. Nikodeme, tohle jest pohled z té výše! Což abych sem přivedl doktora Spurného? Dr. Spurný přijel z Prahy — první náš host ze starých vlastí od prohlášení revoluce.

NIKODEM. Místa je tu pro nás všechny dost. Kde ho máš?

VLADYKA. Je zde v hotelu v prvním poschodí. (Odejde.)

NIKOD. (spatří Baltazárka). What are you doing here?

BALTAZ. Waiting for orders, sir.

NIKOD. You may go. (Jde k oknu.)

BALTAZ. (hodiv zrakem po Mirvě, odejde).

NIKOD. Pojď sem, Mirvo, podívat se na ty báječné věci. Hleďte, mami, Mirvo, tamhle pochoduje oddíl amerického vojska. Ten je poslán k pozdravení našeho praporu. Ti naši američtí hoši tam za mořem dělají divy. Jak se jim zprvu Němci smáli, tak před nimi nyní berou na ramena. Oh, že nejsem o dvacet roků mladší, abych mohl býti mezi nimi.

MATKA. Ty jsi svůj díl vykonal, Čeňku. Ba můžeš říci, kdybys byl prolil svoji krev, nebyl bys mohl k vítězství více přispěti. Jsem na tebe hrda, můj hochu.

NIKODEM. Ale, maminko, udělal jsem pouze svoji povinnost.

MATKA. A zapsal jsi jméno své v seznam těch, na které národ nikdy nezapomene. Jak jsem šťastna, že jsem se dočkala aspoň tohoto dne. Podívat se do osvobozené vlasti — tak daleko moje naděje už nejdou. Vždyť jsem jen jako pára nad hrncem. Ale aspoň dnešek vidím, dnešek, kdy československá vlajka, vlajka osvobozeného národa, vyzdvižena bude vedle vlajky hvězdnaté, vlajky největšího a nejsvobodnějšího národa. Jak jsem šťastna, Čeňku!

NIKODEM. Ano, maminko, kdo by dnes nejásal! Na této výstavě za přítomnosti zástupců americké vlády a spojeneckých národů uvítán bude národ náš v řad národů svobodných a spojeneckých. Není to, jako by nás ta velká mocná Amerika tiskla na svoje prsa, jakoby šeptala rodící se československé republice: Moje sestro!

Z dolejška zvuky sokolského pochodu.

Hle, průvod již přichází. Vidělo někdy Chicago něco krásnějšího? Ty kroje Slováků a Slovenek! — Hle, rudé košile našich sokolíků. Bílé kroje našich žen, dětí! Spolky! Ten pestrý les praporů v záři slunce! Matičko, hleďte, na chodnících, v oknech, na střechách hlava na hlavě a všichni jásají a kynou našim vstříc. Hleďte, hleďte!

MATKA. Nemohu, hochu, zrak se mi kalí slzami. (Osuší oči šátkem.) Ano, vidím, již vidím. Již zatáčejí k té velké soše. To je krása! Tento jediný okamžik stojí za celý lidský život, to vynahradí všechno utrpení. Hleď, hleď, nad průvodem něco lítá. Obrovský zlatý pták. Snáší se až k ulici.

NIKOD. Ano, takoví ptáci nám pomáhají zdolat černé orly rakouského a pruského. Jak se lehký aeroplán snáší až nad průvod a zase vysoko nad

střechy nebetyčňáků! Hle, tamto druhý! Oh, vy mocní poslové nového věku lidstva, kteří jste se zrodili z lidského mozku, abyste pomohli zapudit věk otroctví, běd, válek a zahájiti éru, kdy bude svoboda svítit každému a mír bude mezi národy i lidmi.

MATKA. Moje staré oči, syťte se, syťte se tou krásou, nežli se zavřete navždy! Moje srdce, jásej, jásej, nežli zmlkneš a usneš. Jakého štěstí jsi se dočkalo! Naše vlast svobodna! (Mává z okna praporkem.)

Hudba, provolávání.
(Dvéře z venčí se prudce rozlétnou.)

BALTAZÁREK (ve svém ústroji bellboye vlétne doprostřed, padne na kolena a ruce. Zvolna se sbírá).

VLADYKA (vejde za ním polo v zlosti polo v smíchu). Hleďte, co vám sem koukalo klíčovou dirkou, na mou ti o pouti. Musím se zeptat správce hotelu, je-li to zde pravidlem, aby poslíčkové špehovali hosty... Chlapík neočekával, že se vrátím tak brzy. Setkal jsem se dole s mladým důstojníkem československé legie, pobočníkem doktora Spurného. Požádal jsem ho, aby sem dra. Spurného přivedl. Vracím se potichu a hle, na mou ti o pouti, u dveří, tak zabrán do svého periskopu, že mne nepozoroval, byl tenhle klacek. Fuj, až mne špička boty brní, jak jsem ho sem popostrčil.

BALTAZ. (chce vyklouznout).

VLADYKA (skočí za ním, smýkne jím zpět, strhne mu čapku s hlavy, podívá se mu do tváře). A hlehlehlehle! Podívejme se, na mou ti o pouti, s kým se tak člověk po letech setká! (Drží Baltazárka, který sebou zmítá, za límec.) Jen počkej, tatrmánku, počkej, ať si s tebou pohovoříme. Nepoznáváš toho chlapíka, Čeňku? Nepamatuješ se na pana

Baltazárka, běhouna a spolupracovníka doktora Výkruty? Nu, co pak dělá tvůj pán? Ještě nadává aktérům a křičí "Probůh, což pak se česká Amerika zbláznila?" A jak jsi se dostal do téhle maškary?— My jsme myslili, že jsi už nejméně komořím na vídeňském burku a on zatím v Chicagu. A stále na mou ti o pouti při tom starém řemesle, špiclovství? Ale teď už je vám to, chásko černožlutá, málo platné. Váš drzý spár nedosáhne již na svobodu československého národa. Nu, jak se ti to líbí, slyšet, jak na Michiganském boulevardu hrají "Lví silou"? (Pustí jej.)

BALTAZ. (staví se udiveným). I don't understand you, sir.

VLADYKA. Cože, ničemo, ty že mi nerozumíš? Vždyť ti ta angličina ani nemůže z huby, na mou ti o pouti.

BALTAZ. I don't know, what you want, sir.

MATKA. Nechte jej, pane Vladyko. Snad se mýlíte!

MIRVA (učiní pohyb, jako by chtěla zakročiti. Zarazí se, jeví nesmírné rozechvění.)

VLADYKA. Tak tedy se mýlím. Hm!

BALT. (urovnává si límec, oprašuje kalhoty, zaměří ke dveřím).

VLADYKA (za ním křikne). Hoří vám šosy, člověče.

BALT. (se prudce chytne za šusky, vzpamatuje se, chce uklouznout).

VLADYKA. Aha, jak jsem se mýlil. Vidíte, jak ptáček rozumí česky!

VÍT (vchází). Zde je, pane doktore číslo 814.

SPURNÝ (vstupuje). Tak zde se setkám také s rodáky! Nazdar, přátelé!

BALT. (ustoupne ode dveří před příchozími, jakmile vejdou, vyklouzne).

VÍT (zůstane státi u dveří).

VLAD. (k příchozím). Zde, pane doktore, je náš obětavý pracovník a mecenáš, pan Čeněk Nikodem, o kterém jste již slyšel. Hrál velkou úlohu v boji o embargo ve Washingtonu.

SPURNÝ. Těší mne velice, pane Nikodeme, že mám příležitost vám stisknout ruku. Národ vám bude povděčen za to, co jste proň učinil.

NIKODEM. Nic více jsem, pane doktore, neučinil, nežli svoji povinnost. A to ještě nebyla moje zásluha. Zde má maminka, to je ta vlastenka, která stála za každým mým krokem se svou žhavou láskou ke staré vlasti.

SPURNÝ. Ty dobré, staré české matičky! Nikdo neví, jak velká část zásluhy patří jim za to, co bylo vykonáno! (Podává paní Nikodemové ruku).

MATKA. Však jsme se zde navzpomínali na vás za mořem, na vaše zkoušky a utrpení, na novou kalvarii českého národa. A nemohli jsme vám dát vědět, že s vámi cítíme a trpíme a že pro vás pracujeme!

SPURNÝ. Dověděli jsme se to, drahá matičko. Dověděli jsme se to tajnými cestami i od samotných Němců. A nedovedete si představiti, jak nás to vzpružilo, oživilo naše naděje v nejhorších dobách. Jako elektrická jiskra projela celým národem od úst k ústům jdoucí zpráva, že je za hranicemi celé organisované hnutí, vedené nejlepšími lidmi národa, financované českou Amerikou a pracující k našemu osvobození. Od toho dne, přes všechny ty černé a zoufalé dny, náš národ nepomýšlel na nic jiného nežli na boj s černožlutou vládou až do konce. Jak vřele vám, Američané, srdce každého upřímného Čecha a Slováka děkuje! A jak se sami káráme, že jsme tu českou Ameriku po desetiletí

podceňovali, přehlíželi, za mrtvou větev našeho národa ji považovali. A zatím ona se ukázala naší zachránkyní. Jsem vyslán sem za moře vůdci národa, abych tlumočil československé Americe vroucí dík národa a prosbu, byste nás i nadále podporovali.

VLADYKA. Ovšem, nesmíme zapomínat na naše armády, na ty naše hochy, kteří pro svobodu vlasti bojovali, krváceli, umírali, na ty naše blanické rytíře.

SPURNÝ. Ano, ano, těm našim drahým hochům národ se slzami v očích děkuje za jejich oběti. Jak jsme hrdi na to, že máme na třech frontách svoje vlastní armády, poprvé po třech stoletích svoje vlastní vojsko, jak se těšíme na návrat těch našich bohatýrů po válce! Ale víme to my a vědí to i ti hoši samotní, že to vše nebylo by bývalo možné bez opory poskytnuté vámi zde v Americe hlavám naší revoluční organisace. Ale zde máme jednoho representanta té naší chrabré armády, poručíka Sochora, mladého hrdinu, jakých je i v té naší skvělé armádě málo.

NIKODEM. Vít! Ty zde, Víte? (Ohlédne se rozpačitě po Mirvě.) Budiž mi vítán, hochu. (K Spurnému). To je můj synovec. Mé matičky vnuk.

VÍT. Babičko moje! (Vrhne se k paní Nikodemové, líbá jí ruce.)

MATKA. Víte, vnoučku můj! Ještě tahle radost k tomu všemu. A takovým hrdinou prý jsi! A důstojníkem! Jak šťastná jsem žena. Jak šťastná jsem žena!

VÍT (se vztýčí; k Spurnému.) Dovolíte nyní, bych se vzdálil? Chci jít pozdravit svoje přátele.

SPURNÝ. Ovšem že, příteli! (Obrátí se k Nikodemové, hovoří s ní.)

VÍT (zaměří ke dveřím, přejde mimo Nikodema nepovšimnuv si ho).

NIKODEM (spěchá za ním ke dveřím). Víte. Což mi nepodáš ruky? Co je s tebou?

VÍT (nepřijme nabízenou ruku). Pane Nikodeme, mezi námi dvěma stojí černý stín. (Podívá se k Mirvě.)

NIKOD. (rozhořčeně). Víte! Mirva je mojí ženou.

VÍT. Právě proto.

NIKODEM. Opovažuješ se ji urážeti? Tím urážíš i mne.

MIRVA (jeví na sobě vnitřní zápas, slyšíc co se o ní mluví. Pojednou se rozhodne, vpadne mezi oba muže, čelem k Nikodemovi). Vít má pravdu. Nejsem hodna býti vaší ženou a vy nebyl byste hoden podati tomuto hrdinovi ruku, kdybyste mne svojí ženou zval.

NIKOD. Mirvo!

MIRVA. Nejsem hodna vám, poctivým lidem, pohlédnouti do tváří. Moje svědomí zatíženo je strašným zločinem. Na těchto mých rukách lpí lidská krev. Ale nezamlčím ničeho, ulevím svému nitru, ať se se mnou stane co chce. Katastrofa morgantownská...

NIKODEM. Víme všechno, Mirvo. Byl jsem sám poslán do Morgantownu Národním výborem, když se roznášelo, že neštěstí bylo přivoděno zúmyslně Slovanem. Zjistil jsem, že pachatelem byl Němec, který se k položení pekelného stroje přiznal a ještě před svojí popravou se tím chlubil. Ty jsi nevinna, Mirvo.

MIRVA. Nevinna? Skutečně nevinna? (Rozhlíží se udiveně, pojednou projede jí nesmírná bolest, pak vášnivý hněv.) Nevinna! — A přece nemohu sáhnouti po těchto vašich rukách, zůstati mezi

vámi, lidmi.... Oh, ten bídák, ten netvor! Baltazárek! Já byla nevinna, nevědouc o tom a on... oh, kéž by tu byl, bych mohla svými nehty srdce z jeho těla vyrvat. Byl tajemníkem ředitele tajné služby německé. Věděl, k čemu jsem byla vyslána. A pak..... pod výhrůžkou, že mne může poslat na šibenici, se mne zmocnil — těla i duše . . .

NIKODEM (zdrcen, okamžik marně se pokouší promluviti). Ubohá Mirvo, jak krutě jsi vytrestána za svoje pochybení!

VLADYKA. A my jsme nechali toho lotra uklouznout! A přece ho můžeme dát zavřít za defraudaci v národním výboru. Nebo pro spiknutí a vydírání.... Ale ještě snad není pozdě. (Přiskočí k telefonu.) Halo! Klerk? Ano, čísio 814. Pošlete sem dva detektivy. Třeba svoje. (Jde ke dveřím, volá na chodbu.) Oh, bellboy! (Nechá dvéře pootevřeny, jde ke skupině ostatních.)

(Všichni se v napětí dívají ku dveřím.)

BALT. (vejde, drze). Here I am, gents!

VÍT (obejde ho, postaví se ke dveřím).

VLAD. Máme s vámi slovíčko, Baltazárku.

BALT. (s nevinným úsměvem). I can't speak French, sir!

VLAD. Dobře, dobře, jen když po česku rozumíš, chlapíku! Poslouchej dobře! V tomhle pokoji, v téhle maškaře vězí lotras, který má už dávno sedět za mřížemi a který tam, na mou ti o pouti, bude sedět hodně brzo. Je to chlap, který dělal Němcům špicla mezi námi a pak, když ho pálila v Chicagu půda pod podrážkami, šel dělat von Pappenheimovi nebo kterému sakramentu sekretáře. Počkej, tatrmane, to ještě není všechno.

BALT. (vrhne paličský pohled k Mirvě). Ještěrko!

VLAD. Aha, vidíš, jak rozvazuješ? Téhle frančtině zase my rozumíme. Nuže dále. Je to chlap, který se ze začátku války vetřel v důvěru národních organisací a připravil je o značné obnosy.

BALT. Měl to ukradnout někdo jiný?

VLAD. O tom rozhodne soud a ne my.

BALT. Nechte hloupých žertů, pánové. Soudy nebudou rozhodovat o ničem, protože mne neudáte. Ani vlasu mi nezkřivíte. Naopak, nežli půjdu z této místnosti, budete mne ještě prosit, abych já mlčel a podstrčíte mi ještě nějaký tučný bakčiš, abych někde neutrousil slůvka.

(Zaklepání na dvéře)

DVA DETEKTIVOVÉ (vstoupí).

VLAD. Zde máte povedený exemplář vyděrače a podvodníka.

BALT. Tomu já se směji. Mirvo, řekni panu Nikodemovi, aby poslal ty klackáře pryč, nebo že já...

MIRVA (přistoupí k Baltazárkovi). Ničemný, bídný plaze. Tebe zachraňovat! Oh, jak blaží vědomí, že bude lidstvo na dlouhou řadu let, snad navždy zbaveno netvora, jakým jsi ty. Aspoň tu útěchu mám.

BALT. Ty's mne tedy sama zradila! Dobře, ať jde vše ven. .(K detektivům). Tuto ženu zatkněte. Je to pachatelka morgantownského zločinu.

NIKODEM (odevzdá detektivům svoji visitku). Moje jméno vám ručí za to, že na obvinění tom není slova pravdy. (K Balt). Ne tato žena, ale ty půjdeš tam, kam jsi ji chtěl přivésti. Mirva dostane příležitost vykoupiti se ze vší viny. Pojede do staré vlasti, kde se věnuje ošetřování zmrzačených obětí války. Službou lásky k ubohým smyje se sebe kal, do kterého jsi ji ty, bídný ničemo, zatáhl.

BALT. (odváděn detektivy). Však ono na vás, bando aktérská, ještě... (je detektivy vystrčen ven.)

MIRVA (klesne Nikodemovi k nohám, líbá mu ruku). Tedy žít budu, žít, pracovat, být člověkem, mít svoje povinnosti, svoje lidská práva. .Oh díky vám, díky vám všichni.

Hudba: Star Spangled Banner.
Po jedné z žerdí sune se do výše americký prapor.

NIKODEM. Hvězdy a pruhy!

VÍT (po dobu přednesu hymny obrácen k oknu ve vojenském postojí salutuje.)

MATKA (vztáhne ruce k praporu). Ty krásná drahá vlajko! Dnes celý svět upírá zraky svoje k hvězdám a pruhům tvým, celý svět žehná tobě, že národ tvůj pomohl zdeptati a pokořiti tyrany a dosaditi Svobodu na stolec vládkyně světa. A tam ve středu Evropy malý, ale duchem svým a odvahou svou velký národ po staleté porobě k životu a volnosti vzkříšený vzpíná k tobě ruce se slzami vděku a štěstí ve zracích. Kéž ideály volnosti, rovnosti, bratrství, demokracie, jež vepsány jsou v stříbrných hvězdách tvých povždy svítí národu Husovu, Komenského, Havlíčka a Tyrše. Česká matka, která nad hrobem stojíc, dočkala se velkého tohoto dne, šeptá tobě a národu tvému vroucí dík jménem všech matek osvobozeného národa. Požehnána budiž, vlajko hvězdnatá!

SPURNÝ, VLADYKA (stírají sobě slzy).

Hudba dohraje, slyšet jásot lidstva. Hudba Kde domov můj.—Po žerdi druhé sune se do výše.
prapor československý.

NIKODEM. Náš prapor!

VLADYKA. Již se nese výš a výš.

VÍT. Po bok hvězdám a pruhům.

MATKA. Ty naše drahá vlajko, bílá, červená a blankytná, nechť věčně záříš v paprscích slunka svobody svými jasnými barvami.

Hudba stále silněji, ku konci se opět ztrácí. (Všichni čelem k oknu, Vít s rukou k pozdravu.)

MATKA (poklesne bezvládně).

NIKODEM (když hudba dohraje.) Náš den! Den vzkříšení našeho naroda!

SPURNÝ. Jak blaze jest každému, kdo o sobě může říci, že k tomuto odčinění Bílé hory přispěl.

NIKODEM (povšimne si pojednou matky). Maminko, co je vám? Oh, snad z té vší radosti nezemřela?

VÍT. Babičko moje! (Hladí a mne jí ruce.)

MATKA (probírá se z mdloby). Kde jsou vaše hlavy drahé... Ah, ještě jsem mezi vámi! Ještě užiji těchto chvil, té radosti. Krev krve mé přispěla k osvobození vlasti... Až vám odejdu, děti moje, neplačte pro mne. Řekněte si, že umřela šťastně šťastná žena. Neboť viděly oči její, co se nikdy nenadály vidět—osvobození vlasti. Ale dílo není ještě hotovo! .Vlast osvobozená náruč rozpíná k svým zámořským dětem. Má zapotřebí ruky silné, každé hlavy bystré, aby se vzpamatovala. Až mne uložíte vedle mého starouše na Národním hřbitově, jděte pod rámě té druhé matky, té, která neumírá, dokud ji děti milují. Ona vás tolik potřebuje—tvé Čeňku, zkušenosti i podnikavosti, i toho, co jsi zde nahospodařil. Tvé, Víte, energie, tvého nadšení, tvé lásky ke všemu, co dobro. Slibte mi to zde, pod těmito prapory a zemru ještě šťastněji.

VÍT (poklekne, políbí matce ruku). Slibuji, babičko.

ČENĚK (vezme matčinu druhou ruku). Splním tvoje přání, matičko, jako nejsvětější rozkaz.

Hudba: Hej Slované.

SPURNÝ. Hle, zde tři pokolení rodu jednoho věrně oddaná staré vlasti.

VLADYKA. Ba že! Pravdu děl ten, na mou ti o pouti, kdo prohlásil, že co krev pojí, moře nerozdvojí. A nerozdvojilo!

(OPONA.)

Spisy R. Jaromíra Pšenky.

Washington Závora, českoamerický román (1910) Cena vázané poštou $1.10.

Román afrického legionáře (Za piráty pouště). Vydáno J. Ottou v Praze 1908; illustrováno Karlem Vavřinou. (Rozebráno.)

Fantastické povídky. Sebral a přeložil R. Jaromír Pšenka. 10c.

Ďábel Kaliňský. Africká remenis cence, (1909) Cena 30c. (Rozebráno).

Bordynkáři. (1912) Dramatický obrázek ze života některých vrstev Čechů v americké metropoli. S použitím figurek ze stejnojmeného románu F. Škalouda pro česko-americké jeviště napsal R. Jaromír Pšenka. (3 jednání). Cena výtisku 35c. (Provozovací právo zadává autor.)

Čisťoučký Patino. Románek ze života francouzských legionářů v Alžíru. (Vydán r. 1914.) 50c., váz. 75c.

Mirva. Román z doby světové války a boje za svobodu národa československého (1916. — Rozebráno.)

Moře nerozdvojilo. (1919)

Nevěsta z hrobu. ("Duch Času" 1907.)

Pod tyrkisovým nebem. ("Zlatá Praha" 1914.)

Svatyně přírody. ("Topičův Sborník" 1914.)

Africké povídky R. Jaromíra Pšenky.

Na pokraji Sahary. ("Duch Času", Chicago, 1904.)
Španělský kříž. ("Duch Času", Chicago, 1905.)
Africký očistec. (Kalendář 'Amerikán' 1909, ill. Náherný.)
Krouží supové. ("Máj", Praha, 1910.)
Pomsta. ("Světozor", Praha, 1910.)
Marabut. ("Světozor", Praha, 1912.)

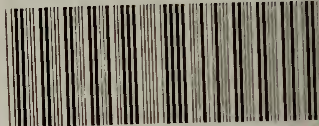
Česko-americké povídky R. Jaromíra Pšenky:

Nad troskami. (Kalendář "Amerikán" 1907.)
Židovka. (Kalendář "Amerikán" 1910, ill. Nádherný.)
Spodní proudy. (Kal. "Amerikán" 1911, ill. Nádherný.)
Maličký. (Kal. "Amerikán" 1912, ill. Bohuněk.)
Amerika. (Kalendář "Amerikán" 1913, Fotoillustrace.)
Bledule. (Kalendář "Amerikán" 1915, Fotoillustrace.)
Filmville. (Kalendář "Amerikán" 1917, Fotoiluustrace.)
Zpěvy svobody. (Kal. "Amerikán" 1918, Fotoillustrace.)
Pacifista. (Kal. "Amerikán" 1919, Fotoillustrace.)
Věřím v člověka. (Kal. "Amerikán" 1920, Fotoillustrace.)

NAKLADATELSTVÍ A. GERINGERA

2520 South Crawford Avenue,

Chicago, Ill., U. S. A.

LIBRARY OF CONGRESS
0 002 373 800 4

